

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20.
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

 Hofleverancier van H.M. de Koningin	N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791	 Hofleverancier van H.M. de Koningin.
Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië		

Venduhuis „HOFSTAD“
 HUGO DE GROOTSTRAAT 7 Dir. G. TER HEIDE TEL. HAAG 1623
 ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN - - - TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN
 vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels
 te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Blad.

INHOUD: Wat „Oost en West“ beoogt en is. — Tehuis voor Ned.-Ind. bedienden „Persinggahan“. — De Kloetcommissie. — Radio-verkeer in Ned.-Indië. — Oost-Indische Causerie. — Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Wat „Oost en West“ beoogt en is.

Kort en bondig is het eerste neergelegd in de Statuten.
 „Het doel der vereeniging is: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.“
 De vereeniging tracht dit doel te bereiken door:
 1. het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën;
 2. het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de inlandsche kunstnijverheid;
 3. het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hunne opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft en desverlangd het houden van toezicht over die kinderen;
 4. het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoop en zoo voorts, aan naar Oost- en West-Indië vertrekende of aldaar aangekomen personen;
 5. het geven van raad wat betreft hotels, pensions,

huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoop en zoo voorts, op verlangen van uit de Inkomende of van daar aangekomen personen;
 6. het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden;
 7. het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de vereeniging Oost en West;
 8. het aanwenden van andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.
 Door de Regeering wordt de Vereeniging „Oost en West“ erkend te zijn: „eene instelling van algemeen nut“, daar zij dienstbaar wordt gemaakt aan het onbaatzuchtige streven om in het belang van moederland en koloniën eenige maatschappelijke bezwaren op te heffen, die wegens het verschil van toestanden en de verre afstanden voor Europeanen aan het gaan naar de koloniën, het langdurig verblijf aldaar en den terugkeer in het moederland zijn verbonden, door hun, die voor zich of de leden van hun gezin met die bezwaren in aanraking komen, zooveel mogelijk met raad en daad de gevraagde hulp en bijstand te verlenen.
 De vereeniging bestaat uit: eere-leden, leden-begunstigers en leden.
 Leden-begunstigers zijn zij, die uit sympathie met het streven der vereeniging zich verbinden ten minste / 1.—'s jaars ter versterking van de kas bij te dragen.
 Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van ten minste / 5.— betalen.
 Alle leden hebben vrijen toegang tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der vereeniging, tenzij door het hoofd- of afdelingsbestuur een voor leden verminderd entree is vastgesteld.
 Leden, die eene contributie betalen van / 5.— of meer, ontvangen bovendien, zoo het verschijnt, het Orgaan der vereeniging.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE
 CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073
 Comestibles - Koloniale Waren
 UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN EN
 PRIMA WAREN. 189
 Bediening aan huis zonder prijsverhooging

CRÉATIONS EXCLUSIVES
 Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
 THÉÂTRE, BAL.
E. H. MERTENS-STRIVAIS
 DESSINATEUR BRODEUR
 55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
 Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
 cloits et passés.
 LIVRAISON EN UNE HEURE! 188

N. LOEB = DEN HAAG
 NOORDEINDE 109-111
 KLEEDING EN MEUBILEERING
 OP TERMIJNBETALING 173

Dameskleeding naar Maat en Confectie steeds nieuwe Modellen		Modes uitgebreide collectie Hoeden laatste modellen uit Parijs
Bontmantels groote sorteering	Den Haag	Rijkleeding naar Maat
Spuistraat 8 166		

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
 ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BAKKETBAKKERSARTIKELEN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

1e v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 58a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trimpstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

171

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2153

GRONINGEN
Spilsluizen 13
Tel. 2372

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

TALEN-STUDIE

uitstekende gelegenheid voor onderwijzers e.a. die niet mondeling les kunnen krijgen.

Cursussen voor eerstbeginnenden en meer-gevorderden;
en REPETITIE-cursussen voor de akten FRANSCH-, DUITSCH-, ENGELSCH-L. O.;
voor de M. O. A. akten FRANSCH, DUITSCH, ENGELSCH.
Spaansch, Maleisch, Handelscorrespondentie.

Degelijke en volledige opleiding. — Vraagt proefnummers en prosp. Ver. voor Corr. Onderwijs, Koninginneweg 177, Amsterdam. 373

Middelbare School v. Handel en Administratie.

SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ex. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist be hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TILMSTRA.

PERRY & CO.

Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM

ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE

HUTKOFFERS

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA - Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden „PERSINGGAHAN”

Van Boetzelaerlaan 2, Den Haag.

Van den Directeur, den heer F. de Munnik, ontvingen wij het volgende bericht:

3 November was het Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden een half jaar oud.

Bij de opening op 3 Mei zijn op verschillende wijzen de beste wenschen voor den groei en ontwikkeling van *Persinggahan* uitgesproken en we willen nu, een half jaar later, even aan het oog laten voorbijgaan, wat in het Tehuis is gebeurd, om te zien of we op den goeden weg zijn om het Tehuis aan zijn doel te doen beantwoorden. Al zijn nu 6 maanden eigenlijk niet voldoende om te kunnen verzekeren, dat de Inrichting aan de verwachtingen zal voldoen, toch is de ontwikkeling in dit eerste half jaar van dien aard, dat met grond mag worden vertrouwd, dat *Persinggahan* aan zijn bedoeling zal beantwoorden.

In de eerste plaats als *Tehuis*.

Geen enkelen dag toch was het huis zonder loge's. Reeds spoedig moesten enkele bedden worden bijgekocht en ook daarna waren soms alle bedden bezet. Het aantal opgenomen bedienden bedroeg tot 3 November 36, onder wie 4 jongens. Dat zij zich hier werkelijk „Thuis” gevoelden, werd duidelijk door hen gezegd en was bovendien zeer goed aan hen te merken. Dit bleek ook uit verschillende brieven, van sommigen na hun vertrek ontvangen.

De bedoeling bij de oprichting was ook, dat baboe's van buitenshuis in hun vrije tijd, hier zouden komen om gezellig samen te zijn, doch de vrees was vrij algemeen, dat daarvan weinig gebruik zou worden gemaakt. In het eerste begin liep het dan ook niet druk; maar spoedig is die vrees volkomen beschaamd. Bijna elken dag toch zijn er gasten, 's middags en 's avonds en het is alleraardigst te zien hoe vroolijk zij dan samen kunnen zijn. Zij kwamen niet alleen in de zomermaanden, maar ook in de koude dagen lieten zij zich door regen, sneeuw en wind niet afschrikken. Op een van de koudste Zondagen in October, toen ik dacht, dat niemand zou komen, zijn er 20 gasten geweest, die de recreatiezaal op een gezellige wijze vulden. Wel een bewijs, dat de hier vertoevende Inlandsche Bedienden er nrijs op stellen elkaar op een gezellige en fatsoenlijke plaats te kunnen ontmoeten en dat het *Tehuis*, ook in dit opzicht, zelfs boven de verwachting, aan zijn doel beantwoordt en in een werkelijke behoefte voorziet.

Als *Arbeidsbeurs* is het bereikte resultaat zeker bevredigend te noemen. Het aantal aanvragen om een bediende steeg in dit 1e half jaar tot 158, terwijl er 106 aanbiedingen van baboe's en jongens binnen kwamen. Aangezien deze aanbiedingen en vragen veelal persoonlijk worden gedaan, is de kamer van den Directeur niet dikwijls zonder gasten.

Het kantoor van den Directeur is tevens *Adviesbureau* en grenst aan de recreatiezaal en tal van baboe's hebben den weg daarheen reeds gevonden om hun nood te klagen. In veel gevallen is hulp verleend kunnen worden of is door tusschenkomst van den Dir. verbetering in de behandeling gekomen. Want dat niet alle baboe's een goede behandeling genieten, is begrijpelijk, wijl de subjectieve opvattingen omtrent hetgeen een baboe toekomt nog al uiteen loopen, maar dat in dit eerste half jaar de hulp van den Directeur 5 maal werd ingeroepen om tusschenbeide te komen, waar van ergerlijke mishandeling van een baboe sprake was, zal misschien wel verwondering baren. Gelukkig kon in de meeste gevallen de baboe in het Tehuis worden opgenomen en zij zoo aan de slechte behandeling ontkomen. Een baboe, die wegens wangedrag op straat was gezet en niet wist waarheen te gaan, is 's nachts in 't water gesprongen, gered en in een ziekenhuis opgenomen, totdat zij hier een veilige plaats kon vinden in het Tehuis. Nu is zij, door bemiddeling van *Persinggahan*, als noodhulp gaan dienen en voldoet aanvankelijk goed. Voor deze baboe heeft het Tehuis dus zeker ook nuttig werk gedaan.

Instituut W. G. TAANMAN

INTERNAAT

EXTERNAAT

de Perponcherstraat 105

de Perponcherstr. 101-103

Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. e. Inst. voor de Marine

Milit. Academie, Cand. O.-I. ambtenaar.

Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.

Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.

Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar

Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

169

Dit vluchtig overzicht is wel voldoende om den indruk te vestigen, dat de Regeering een goed werk heeft gedaan met de Vereeniging „Oost en West” in staat te stellen *Persinggahan* te openen en in stand te houden.

De Kloetcommissie.

De Kloetcommissie deelt mede, dat zij, met goedvinden van den Minister van Koloniën, haar werkzaamheden heeft gestaakt in verband met de omstandigheden, dat voldoende gelden geacht worden te zijn bijeengebracht.

In Nederland werd voor een bedrag van ruim f 790.000 ingeschreven, van welke gelden echter een gedeelte in Indië werd gestort door de nederzettingen van inschrijvers. Het juiste bedrag, dat in Indië voor gelijk doel werd bijeengebracht en waarmede dus voormeld bedrag van f 790.000 moet worden verhoogd, is hier niet bekend. Alles te zamen nemende wordt aangenomen, dat er ruim voldoende middelen aan het Smerofonds zijn overgemaakt om de daarvoor in aanmerking komende schaden te vergoeden.

Met groote voldoening mag dus geconstateerd worden, dat de oproep der Commissie in breeden kring en op onbekrompen wijze beantwoord is geworden en de Commissie brengt haar dank over aan allen, die haar geldelijk of door persoonlijke medewerking hebben gesteund.

Gaarne brengen wij dien dank over aan onze leden en begunstigers, die gevolg gaven aan den oproep van den heer A. H. Spaan, Notaris te Blitar, opgenomen in het Kol. Weekblad van 29 Mei j.l., no. 22, om door giften den nood in de door de Kloetcramp geteisterde streken te lenigen, het leed der door den slag getroffen te verzachten. Wij verklaarden ons bereid bijdragen in ontvangst te nemen, die later aan de Kloetcommissie zouden worden afgedragen en wazen er op, dat alleen door samenwerking iets degelijks zou kunnen worden bereikt.

Door onze bemiddeling kon ongeveer f 1750.— worden overgemaakt, ons steentje tot den opbouw van hetgeen werd verwoest, ons penningke ter verlichting van den nood, met vele anderen een fonds gevormd hebbende voldoende „om de daarvoor in aanmerking komende schaden te vergoeden.”

Ook hier maakte eendracht macht!

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

Radio-verkeer in Ned.-indië.

De snelle en prachtige vorderingen, die de techniek der draadloze telegraphie en telephonie de laatste jaren maakten, deden meer en meer de voordeelen in 't oog springen, die een veelvuldige toepassing ervan zouden meebrengen. In Holland waren het vooral stoomvaartmaatschappijen, groote dagbladen enz., die partij trokken van die vergaarde kennis en de electro-magnetische trillingen uit de lucht opvingen.

Van de Regeering ging echter nog weinig stuwende kracht uit; tijdens den grooten oorlog waren de voortdurende slechte gemeenschap met de koloniën en de in dezen ergerlijke afhankelijkheid van vreemde mogendheden, wel een aanhoudende grief, maar aan de afdoende verbetering, in-casu toepassing van de draadloze telegraphie, werd te laat begonnen. We weten hoe er thans gewerkt wordt aan een draadloze verbinding Koloniën—Nederland en vice-versa; we hopen, dat binnen niet al te langen tijd, onafhankelijk van 't buitenland, deze degelijke directe verbinding zal zijn tot stand gekomen.

Maar er zijn veel grootere mogelijkheden! Wat is het niet steeds een bron van groot ongemak en dikwijls ook van ellende geweest, dat de European, vooral op de Buitenbezittingen, zoo eenzaam en alleen zit. Degenen, die in geschriften daarvan uit eigen ondervinding vertelden, konden voorbeeld op voorbeeld noemen van deze schaduwzijde van het mooie werk.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.

2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 168

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren) voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10-1 en 2-6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Beha ve volledig onderricht aan **Dilattanten en Eersibeginnenden**, ook gelegenheid tot **Vakstudie**.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Vibol, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds d' beste resultaten worden bereikt.
VRAAGT PROSPECTUS!!!

dat zij verrichtten. Het gebrek aan communicatiemiddelen maakt, dat voeling met de buitenwereld, een vereischte in vele en velerlei zaken, niet dan hoogst gebrekkig is. En hier kan de Regeering direct een prachtige verbetering aanbrengen, wanneer zij namelijk profiteert van de mogelijkheden, door het radio-verkeer geopend.

Op alle eenigszins daarvoor in aanmerking komende standplaatsen van controleurs, gezaghebbers, zendingen, enz., moeten aan de woningen der ambtenaren ontvanginrichtingen voor draadloze telegraphie worden aangebracht. De kosten hiervan behoeven volstrekt niet groot te zijn, daar men met betrekkelijk heel eenvoudige toestellen kan volstaan. (Let op de prestaties van amateurs op dit gebied).

Dit moet een eerste stap zijn op den weg, die leiden zal tot een zoo volledig mogelijke, praktische aanwending van radio-telegraphie.

En welke voordeelen zullen verbonden zijn alleen al aan dezen eersten stap. Een controleur op de Keilanden b.v. zal thuis zittend allerlei berichten kunnen ontvangen. Ambtelijke mededeelingen en bevelen uit Batavia zal hij, wanneer er een bepaalde tijd is bekend gemaakt, waarop ze de aether worden ingeslingerd, met hetzelfde gemak opvangen, als journalistieke berichten van politieke, wetenschappelijke en welken aard ook. Het gevoel van vereenzaming en afgezonderd te zijn van een milieu en een beschaving, waaraan men gewend is geraakt en behoefte heeft, zal in belangrijke mate verminderen voor den ambtenaar. Doch niet alleen voor hem! Zijne vrouw, die meetrok, vol illusies en toewijding, moet steeds worstelen tegen het degeneratie-gevaar en „het niets om handen hebben.” (Lees daarover b.v. wat mevrouw B. van Helsdingen-Schoevers schrijft).

Maar nu staat daar het ontvangtoestel en hoe snel zal zij zich niet vertrouwd willen maken ermee om de vele geheimen uit de lucht om haar heen, in blijde ontvankelijkheid tot zich te nemen. Wat een ambitie zal zij hebben en wat een genot moet het zijn, om wanneer er straks radio-telegrammen binnenkomen, ook van veel belang voor haren man, naast liefhebber vrouwtje zijn levende kraan te wezen, met interessante nieuwtjes, onafhankelijk van postbooten e.d. verkregen.

Wanneer het Gouvernement in dit alles geen aanleiding genoeg vindt om over te gaan tot een dergelijke uitbreiding van den radio-dienst, laat men dan eens goed bedenken van welk een onschatbaar voordeel een dergelijke uitgebreidheid zou kunnen blijken te wezen. Vooral nu Insulinde wellicht een periode tegemoet gaat van onrust en stokerij van demagogen, zou het feit, dat men in staat zal zijn in contact te komen met afgelegen posten en verwijderde ambtenaren, van doorslaande betekenis kunnen blijken te zijn.

Natuurlijk moet het geen prutswerk worden en zullen er ook veel meer gemakkelijk bereikbare verzendstations met beperkten werkingssfeer moeten worden opgericht.

En wanneer de teekenen niet bedriegen (jongste berichten uit Indië gewagen van uitstekend geslaagde proefnemingen) is er ook voor de draadloze telephonie een grootsche toekomst weggelegd.

ABOE SABAR.

Oost-Indische Causerie.

In de allereerste plaats wensch ik tot zijne juiste proporties terug te brengen het eerste gedeelte van het entre-filet „Verwilderings-verschijnselen”, voorkomende in de rubriek „Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië” van het nummer van 20 dezer.

Bedoeld gedeelte luidt als volgt:
 Naar aanleiding van een inbraak in een Eur. woning te Tanang-Abang West, zegt het „N. v. d. D. voor N. I.”: „De onveiligheid hier ter stede neemt steeds toe, doch dit staaltje overtreft alle vorige. Nooit nog waagde het gepeupel het om met een beneden van tien man in het centrum van Weltevreden een aanslag te beramen en gedeeltelijk uit te voeren. De heertjes blijken voor niets meer te staan!”

Firma KIEWIET DE JONGE

Lange Bisschopstraat 25, DEVENTER.

SPECIAAL MAGAZIJN VAN

Huishoudelijke Artikelen
Haarden en Kachels
Tuin- en Serremeubelen.

Den samensteller van bedoelde rubriek is waarschijnlijk een later bericht van hetzelfde blad ontgaan, waarin een en ander in het juiste licht werd geplaatst. Ook ik las het eerste bericht en het bevreedde mij al aanstonds, dat het immer zoo goed op de hoogte zijnde „N. v. d. D. voor N. I.” de juiste situatie niet dadelijk had begrepen. Immers het gold hier eene wel wat hardhandige demonstratie van eenige Inlanders tegen een — naar ik vermeen onder politietoezicht staand — hooggeplaatst inmiddels gepensionneerd civiel ambtenaar, van wien het een openbaar geheim was, dat hij in niet nader aan te duiden betrekking tot jeugdige manspersonen stond. En dat optreden noem ik gezonde verwildering! Tegen ongezone verwildering behoort inmiddels met alle gepaste middelen krachtig stelling te worden genomen.

Nadat ik mijn vorige causerie schreef, bereikten ons weer heel wat telegrammen over de S. I. en haar doen en laten. De S. I. kan den parlementairen weg niet volgen, zoo verklaarde Tjokroaminoto, omdat er geen parlement is en de revolutie aanvaardt hij alleen, als zij hem opgedrongen wordt. Die meneer begint wel een beetje heel erg dik te doen! Laat hem eens beginnen de door Abdoel Moeis geteekende toelichting op het werkprogram der S. I. op te slaan, voorkomende op bladzijde 40 e.v. van „Koloniale Studien”, van October 1917, extra politiek nummer.

Deze vraagt leiding en bescherming van het volk in zijne parlementaire actie. Trouwens het woord „parlementair” heeft niet de enge betekenis, welke Tjokroaminoto er blijkbaar aan geeft. En van revolutie-opdringen gesproken! Wie wil die opdringen? Kom, kom, Tjokroaminoto, ge weet wel beter. Zorg vooral, dat ge in evenwicht blijft en wij zullen maar hopen, dat het reisje naar Japan U opkikkert. Een zeereis doet velen goed!

Met belangstelling zullen velen ongetwijfeld het officieel verslag omtrent de z.g. afdeling B. tegemoet zien. Het feit, dat Sosrokardono, commissaris van de centrale S. I., in verband met die afdeling en haar optreden inmiddels gearresteerd is, geeft intusschen wel te denken, al wil men dan ook niet op den uitslag van het onderzoek vooruitloopen. Ook het bericht van „De Locomotief”, dat op het S. I.-congres gebleken is, dat Tjokroaminoto de leiding niet meer heeft en dat Soerjopranoto, commissaris der centrale, de leiding zal overnemen en in bolsjewische richting zal doorgaan, vereischt eenige reserve. In de eerste plaats laat Tjokroaminoto zich zoo maar niet in den hoek drukken en in de tweede plaats is het heusch zoo erg niet, als de woelige elementen zich afscheiden, zooveel te beter immers kan men in het vizier houden! Tevens komt er dan aan het heterogene in de S. I. een gepast einde en doet gezonde wisselwerking haar intrede. De onpractische idealisten kunnen we heusch wel den baas blijven en is het een wonder, dat die lieden óók ginds opduiken, waar het als gevolg van den oorlog in nagenoeg geheel Europa, Amerika, ja overal mangelt aan nuchterheid? Wij zijn niet zoo spoedig downhearted, al zouden wij ook gaarne zien, dat onze nieuwe minister van Koloniën in de Staten-Generaal — naar het voorbeeld van Balfour in het Engelsche lagerhuis over Egypte — de volgende woorden zou weten te plaatsen: „De Nederlandsche suprematie bestaat en zij zal gehandhaafd worden en laat niemand, hetzij in hetzij buiten Nederlandsch-Indië zich vergissen omtrent dit kardinale beginsel van de Nederlandsche regeering.”

Dikke woorden!? Wel neen, als ze maar uit het hart opwellen in het belang van het..... Indische volk!

S. J. AAIJ,

O.-I. Ambtenaar met verlof.

Den Haag, 22 Nov. 1919.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

De opvoeding der Indische Jeugd.

Naar aanleiding van een artikel over „Funeste invloeden” in de „Loc.”, schrijft Paedagogos in het-

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.), 42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne

verstreckt door

150

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Chirurgische Instrumentenfabriek

1/2 H. LOTH & STÖPLER

Directeur: H. STÖPLER

TRANS 1-UTRECHT

UITRUSTINGEN

voor H. H. DOCTOREN

Complete Installaties voor Hospitalen

Fabrikante: Nord Compressor

110

Laat Uwe woning

Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

1/2 H. DE ERVEN H. VAN DIJK

Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning

Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416

UTRECHT

Leveranciers van Burger, Militaire- en Marine Kleeding

209

Indische Uitrustingen

Reiziger door het geheele land te onthieden.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5% gewaarborgd.

124

HOEKER & ZN.

Uitsluitend adres Heerengracht 435—437

3 Goud - Zilver 3

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHE**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

101

Firma A. L. J. en W. DE HAAS

184

Vleeschhouwer

Kofleverancier

Wagenstraat 35a, 'S-GRAVENHAGE, Tel. H. 882

zelfde blad een hoofdartikel over de opvoeding der Indische Jeugd. Schr. toont daarin o.a. aan, dat „onder de jeugd in Indië, in het algemeen gesproken, een zeer sterk ontwikkelde; bijna ziekelijke zucht, naar eenzijdige, oppervlakkige en materialistische vermaken en genoeglijken bestaat, welke door de invloeden uitgaande van het huis en het daar samenwonende gezin, blijkbaar niet zoodanig en in voldoende mate kan worden beïnvloed en geneutraliseerd, dat ze niet kan uitgroeien tot een ziekelijk maatschappelijk euvel.” Mr. van Walsem, secr. van „Pro Juventute” wees reeds „op de groote opvoedkundige beteekenis van de gesloten huiskamer en den daarin bijeen wonenden huiselijken kring, en het gemis daarvan in Indië, met zijn open huizen, zijn warmte, zijn tekort aan mist en kilte en koude, als een der oorzaken genoemd van de groote uithuiszigheid van oud en jong, de genotjacht en als ziekelijke woekering daarmede in verband staande: *jeugdmisdadigheid.*”

Schr. geeft vervolgens eenige voorbeelden: Een sympathieke jongen van 12 jaar kreeg, toen hij overging, een auto van f 10.000.— met een eigen chauffeur en autoknecht. Met den dag werd de knaap protziger en ongenietbaarder. Een andere H.B.S.'er kreeg voor afleiding, van zijne ouders, die buiten woonden en hem bij iemand in den kost hadden gedaan, de beschikking over 3 auto's, voor zich en zijne vrienden. De jongen was met zijn krachtwagens de schrik van Batavia's wegen. Dergelijke toestanden doen zich in Indië in het groot en in het klein herhaaldelijk voor en zijn voor de jeugd fataal. P. concludeert: „Ze maken de jeugd *blasé* en rijp voor den tijd. Het is over het algemeen een jagen naar materialistisch genot zonder eind. Feestpartijen, dansen, clubvergaderingen, jaarfeesten, naar dezen of genen tuin, naar de races, naar den schouwburg enz., allemaal mooie en nuttige dingen, maar onder voorwaarde, dat ze met mate worden genoten. Elk teveel schaadt. Te veel materialistische geneugten voor de jeugd zijn beslist verkeerd. Ze vermogen geen gevoel van voldaanheid te verwekken en verstoren het zoo noodige evenwicht bij de ontwikkeling van het karakter.”

P. betoogt dan, hoe de jeugd, en vooral de Indische jeugd, te vroeg volwassen is. De jeugd gevoelt zich en treedt op, zooals ze door de ouderen is gemaakt en wordt behandeld. Het optreden van knapen met kuitbroeken en van meisjes met vlechten bij feestelijke gelegenheden, als gastheeren en gastvrouwen, wordt in het openbaar en zelfs in de pers opgemeld. Scholieren richten clubs en bonden op voor hunne belangen tegenover ouders en onderwijzers. Ze geven hun eigen partijblad uit en de inhoud wordt in andere tijdschriften gepubliceerd en besproken. Dit alles „zou onschuldig zijn, als het niet zoo gemakkelijk het karakter aantastte en bediert.” Schr. acht deze gevallen even erg of nog erger op de verschillende onderwijs-instituten voor Inlanders. „Ook daar, zegt hij wordt naar het schijnt de jeugd te vroeg voor volwassen aangezien en een atmosfeer gekweekt, waarin zelfoverschatting, ontevredenheid en eigenwaan welig tieren. Wie met bedoelde jongelui kennis maakte, of hun vakblaadjes inzag, zal gelegenheid hebben gehad dit alles op te merken. Onrust en onevenwichtigheid vallen terstond op pijnlijke wijze op.”

P. gelooft, evenals de red. van de „Loc.”, dat de *slappe tucht* menigmaal oorzaak kan zijn van het gesignaleerde kwaad. Maar, zegt P., „laten we het maar eerlijk uitspreken, als de jeugd niet is, zich niet gedraagt, zooals wij dat gaarne zouden willen, dan is dit zeker voor het overgrote deel de schuld der ouderen. Van de opvoeders in de eerste plaats, maar verder ook van den algemeenen geest, die er woont en woelt in de maatschappij. En in dat opzicht past in ons aller mond een oprecht gemeend: „*Peccavi.*”

Schr. vermeent, dat men in Indië te streng eenzijdig *materialistisch* in de opvoeding is. „Er is geen of te weinig tijd en gelegenheid en lust tot het kweken van geestelijke behoeften en een geestelijke atmosfeer voor de jeugd.” „Er leeft, er is in den

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumanie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANNEN.

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND

136

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)

Huishoudgroenten merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

mensch een zeker iets, dat aangeduid wordt met de woorden geest en ziel. En ook dat „zeker iets” eischt verzorging, opvoeding, ontwikkeling op de meest gesigende wijze. Blijft dit achterwege, dan krijgt men een eenzijdige opvoeding en tengevolge daarvan menschen, die *geestelijk* niet in een evenwichtstoestand verkeerden. Wat op zijn beurt weer een schadelijken invloed heeft op het geheele leven en elke levensuiting.” P. bedoelt hiermede niet reclame te maken voor een godsdienstschool of dergelijke, doch plaatst deze opmerkingen geheel in het algemeen.

Paedagogos besluit: „Er wordt tegenwoordig ontzaglijk veel gedaan aan lichamelijke sport en daardoor wordt niet weinig de gezondheid en de regelmatige ontwikkeling van het lichaam bevorderd. En zeker ook veel zedelijk kwaad voorkomen. We meenen echter, dat ook de ziel in den mensch en vooral in den jongen mensch verpleging en „*Drill*” noodig heeft, op een verstandige en voor de jeugd en in verband met den tijd geëigende wijze toegepast. Goede geestelijke oefening is in vele gevallen, niet altijd, een krachtig schild tegen zedelijke gevaren. Een goed verzorgde, regelmatig ontwikkelde, verstandig geleide kinderziel, waarborgt tot op groote hoogte *geluk en degelijkheid*. Wij zijn het volkomen met schrijver van „Funeste invloeden” eens, dat een goede organisatie van het Lager en Middelbaar Onderwijs krachtig zal kunnen medewerken tot het verkrijgen van goede resultaten, ook wat de karaktervorming onzer kinderen betreft. We meenden er echter ook, zonder propaganda te maken voor eenige kerk of secte, dan wel van deze meer te verwachten dan er door de ervaring geleerd, op redelijken grond van te verwachten is, er de aandacht van de lezers op te moeten vestigen, dat speciaal in Indië, waar de ouders aan de geestelijke vorming der kinderen, ten gevolge van allerlei omstandigheden, vaak zoo weinig kunnen doen, maatregelen behooren te worden genomen, die een evenwichtige, niet uitsluitend op de materie gerichte opvoeding waarborgen.”

Moord op Europeanen in de Cultures.

Naar aanleiding van den moord op den heer Geisler, eerste geëmployeerde der onderneming Soember Tenggolon, in het Tenggolsche, zegt het „Soer. Hbld.”: „Geisler stond zoowel bij zijn chefs als bij het volk zeer goed aangeschreven. In zijn optreden was hij steeds zeer bezadigd en kalm.” En verder: „Weer is onschuldig bloed gevloeid, weer is door moordenaarshanden een einde gemaakt aan een jong, veel-belovend leven. Steeds driester en brutaler worden zekere inlanders op de cultuurlanden in hun optreden. Het volk speelt met de levens der Europeanen, stelt zich zelf rechter, zonder vrees voor de gevolgen. Gevangenisstraf heeft op een Madoerees geen invloed, het leventje van Luilekkerland, zij het dan achter de tralies, bevalt hem veel te goed. Geen vrees voor de gevolgen weerhoudt hen een moord te doen. In deze streek is de moord op den heer G. de vijfde aanslag in een jaar tijds, op Europeanen gepleegd. *Coming events cast their shadows before.* Dat het gouvernement en zijn dienaren meer acht bleven slaan op deze schaduwen en minder zagen naar de zon, de zoogenaamde zon der ethiek, die zoo gezegd, het volk dezer landen „verlichten” moet.....”

Inlandsche millionnaires.

„Mataram”, de „Loc.” en de „Pr. Bode” deelen hieromtrent het volgende mede:

In Semarang overleed dezer dagen de inlander Tasripin; zijn erfenis bedraagt 45 miljoen gulden. „Mataram” vraagt: „Welke rol heeft deze n a b o b gespeeld in de historie der ellende van zijn volk? Vreemden brachten bij alle rampen het geld bijeen, dat noodig was om althans de grootste misère te lenigen. Zij deden dit, ook als er geld noodig was voor de een of andere stichting in het belang van het volk, hetzij door geldinzamelingen, fancy-fairs als anderszins. Maar wat deed deze multi-millionnaire, die bij wijze van spreken de geheele schade van de Kloetuitbarsting (1 à 2 miljoen) had kunnen dragen zonder dat hij dit merkte? Waar is bijv. op Java de een of andere Tasripin-stichting, een monument, dat zou getuigen van de liefde van dezen inlander voor

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteed 26; Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

198

Adverteeren doet verkoopen.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

zijn volk? Een monument, als er door de Hollanders, de zoo gesmade Westerlingen hier op Java bij tientallen zijn opgericht? Wat ten opzichte van dezen Semarangschenn millionair is gezegd, geldt vrijwel voor alle inlandsche richards.

Dan lezen wij hoe Pasar Gedeh, ten zuiden van Jogja, bekend staat om zijn schatrijke inwoners. Door heel Indië hebben de handelaren van Pasar Gedeh hun agenten en relaties. Soms ontvangen enkelen hunner eene zending briljanten ter waarde van 2 ton en betalen cash! Anderen toonen uit hun voorraad een bedrag van f100.000 aan briljanten. Voor de bewerkers van de schildpadden haarkammen enz. arriveeren uit het Soerabajasche tegelijk 10 ton schildpadschalen (f20.000). Prachtige huizen, niet met hypotheek bezwaard ter waarde van f20 à f25.000 worden daar aangetroffen. Enorm veel kapitaal zit daar bijeen.

„Doch nimmer hoort men iets van deze richards als geld wordt ingezameld voor hun ongelukkige landgenooten. Dan houden zij de koorden der beurskrampachtig gesloten.” De kapitalisten van Pasar Gedeh bleven o.a. weg, toen de Europeanen en de Kraton bijdragen gaven in den tijd der groote voedselschaarschte in het begin van dit jaar. „Men schamperpt in de inlandsche pers zoo tegen den Eur. kapitalist, den „uitzuiger” en „struikroover”. Doch men zal moeten erkennen, dat er nog iets is, beduidend erger, hardvochtiger en gieriger dan de Westersche kapitalist. Namelijk..... de Inlandsche kapitalist!”

Hollandsche tooneelgezelschappen in Indië.

Louis Davids klaagde niet lang geleden in de „Loc.” dat dilettanten in Indië steeds volle zalen trokken en oorzaak waren, dat beroepsartisten ledige zalen hadden.

Cor Ruys daarentegen heeft met zijn gezelschap, zoowel te Padang als te Batavia, stampvolle zalen gehad en over het algemeen een goede pers.

Hans van de Wall echter toont zich in zijn tooneelcritiek in 't „Bat. Nbl.” lang niet tevreden over de eerste prestaties van 't ensemble, dat z.i. te onbeduidend cabaret-werk biedt. Hij schrijft o.m.: „Velen zullen het met mij wel in Cor Ruys waardeeren, dat hij niet in Indië kwam met 'n bagage van holle frazen en groote beloften, zooals wij die vaak van anderen hoorden. Trouwens, wij laten ons niet meer overdringen dat elk gezelschap, hetwelk den Oceaan komt oversteken, een firstclass-troep zou zijn, alleen maar op grond, dat het uit beroepsartisten bestaat. En even min zal het gelukken ons te misleiden door het mooie voorwendsel, dat men zich de mailreis en reuzenkosten getroost had met het uitsluitend doel, aan dit kunstarme land eens de ware kunst te brengen! Neen, Cor Ruys zal het nu evengoed weten als ik, dat niet één beroepsgezelschap hier zijn tenten opsloeg, of het spatte, door innerlijke scheuring uit elkaar en stelde ons publiek te leur. Zonder uitzondering werden de beloften omtrent een smakelijk voorgespiegeld repertoire schromelijk geschonden; bleek de onderneming gebaseerd op het bekende stersysteem („monsieur le Directeur”, omgeven door 'n stel prullen en cabotins), en ontpopte het ensemble zich bij het scheiden van de markt als een bend eartisans, die het kunstvak als dekmantel gebruikte voor haar driehoogse beschaving en losbandige moraliteit.” Na een bespreking van het programma vervolgt hij: „Rest (dus) tot onverdeelde waardeering en toejuiching het eenige nummer, dat met kunst verband hield, n.l. Cor Ruys' imitaties van dr. W. Rooyards, Louis de Vries en Louis Bouwmeester, meesterstukjes van virtuositeit op mimisch-plastisch gebied. Deze dingen vernag alleen iemand te doen, die als Ruys tooneelspeler is jusqu' au bout des ongles. Velen en mij zou het toch liever geweest zijn, indien gedebuteerd ware met 'n flink en afgerond tooneelstuk in bedrijven. Cor Ruys heeft in Indië een naam op te houden en zijn gezelschap, dat niet uit matadors bestaat, moet er nog een maken. Daarom zou ik zeggen: als dat cabaret-gedoe van de baan is, hoe eer hoe liever, en voor den dag met het ensemble, met tooneel, met kunst. Niet met kunstjes. Aan dit laatste bestaat in Indië geen behoefte.”

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

N.V. HOOGEWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebiusstr. singel 1a, Tel. 195

Suriname.

Op de vragen door den heer van Kol in de Eerste Kamer tot den Minister van Koloniën gericht — zie ons nummer van 6 November — luidt het antwoord:

„De kort geleden van den gouverneur van Curaçao ontvangen bijdragen tot het Koloniaal Verslag over 1918, waarin de laatste mededeelingen voorkomen omtrent den aanvoer van stroo voor het vervaardigen van hoeden, maken geen melding van een ernstige bedreiging van het hoedenvlechtbedrijf door gebrek aan stroo; integendeel wordt daarin gezegd, dat er geen gebrek aan grondstoffen is geweest, terwijl de prijs slechts weinig verhoogd was. De aanvoer was zelfs grooter dan in 1917 (onderscheidenlijk 283.798 en 244.672 dozijn koppen), terwijl de hoedanigheid eenigszins verbeterd was. De prijs was iets hooger dan in 1917 (f 0.53 per dozijn, tegen f 0.52 in laatstgenoemd jaar).

Volgens een in het plaatselijk blad *Amigoe di Curaçao* voorkomend artikel voor hoedenstroo zou er intusschen reden tot klagen zijn ontstaan.

De ondergeteekende is gaarne bereid om, in overleg met den Gouverneur van Suriname en van Curaçao, te bevorderen, dat de reeds voor eenige jaren in de eerstgenoemde kolonie ondernomen aanplant van den Carludovica-palm, die het voor de vervaardiging van hoeden in Curaçao gebezigd wordend stroo levert, krachtiger ter hand genomen wordt, indien blijken mocht, dat de aanplant intusschen geen voldoende uitbreiding verkregen heeft. Zooals toch de gouverneur van Suriname reeds in 1915 aan zijn ambtgenoot van Curaçao mededeelt, werd alle moeite gedaan om deze kolonie zoo spoedig mogelijk ook aan Carludovica-stroo te helpen.

De ondergeteekende is bereid den gouverneur van Suriname te verzoeken, voortaan in de gegevens bestemd voor de Koloniale Verslagen, weder mededeelingen te doen over de kolonisatie van Nederlandsche boeren in de kolonie en die in de Koloniale Verslagen te doen opnemen.”

* *

De heer Van Kol heeft aan den Minister van Koloniën de volgende vragen gesteld in zake:

1°. benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in Suriname;

2°. wijziging van de bauxietverordening.

I. Is het den Minister bekend, dat de onlangs van detachering als oud-administrateur van financiën te Suriname teruggekeerde inspecteur der Haagsche gemeentelijke belastingen, de heer J. G. van de Stadt, die met succes in de kolonie werkzaam geweest is en de waardeering en achting van alle kringen heeft kunnen verwerven — een in de laatste tijden bij uitgezonden hoofdambtenaren zeldzaam verschijnsel — bereid is een definitieve benoeming in de kolonie te aanvaarden onder bepaalde voorwaarden?

Zou de Minister kunnen mededeelen, welke deze voorwaarden zijn en, indien er bezwaren zijn tegen de inwilliging daarvan, welke bezwaren hiertegen bestaan?

Is de Minister bereid de benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in elk geval aan te houden tot de verwachte aankomst van den gouverneur van Suriname in Nederland?

II. In de zitting van de Koloniale Staten van Mei j.l. werd vanwege het Koloniaal Bestuur medegegeeld, dat van de regering machtiging was verkregen de sedert Maart van het vorige jaar door de Koloniale Staten goedgekeurde bauxietverordening af te kondigen, nadat eenige aangegeven wijzigingen daarin zouden zijn aangebracht. Kan de Minister mededeelen of een voorstel tot deze wijzigingen al bij de Koloniale Staten is ingediend? Zoo ja, wanneer; zoo neen, om welke reden zulks niet is geschied. En tevens bekend maken welke wijzigingen noodig werden geacht?

* *

Naar de *Maasbode* van 16 November verneemt, zal de heer G. J. Staal, Gouverneur van Suriname,

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd. 223

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

Toko Samoea Ada

JOH. H. MOHRMANN 80

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Neden ontvangen:

Goela djawa 95 ct p.p.	Oedang Kring
Mie . . . . . 95 " " "	1.30 per ons
Assem . . . . . 25 " " "	Ikan Spat . 50 ct p. o.
Kroepoek oedang	Ikan Terie . 40 " " "
60 ct per ons	Ikan Taugé 40 " " "
Kroepoek Melinjo	Ikan Gaboes 50 " " "
40 ct per ons	Ikan Pedah 35 " " "
Kroepoek Ikan	Loooen . . . 50 ct p. o.
45 ct per ons	Kemirienoten 2 ct p.st
Laos, Ketoembar, Djinten, Djaié, } alles	Trassie . . . 35 ct p. rol
Doan Djeroek, Doan Salem, Tjahé } 10 cent	
Rawiet, Koenjiet, Kentjon } p. lood.	
Koeping Tikoes, Sedap Malen, 15 ct p. lood.	
Selassie	Ketjap Bening No. 1
50 ct. per ons	per 1/2 fl. 1.90
Temoe Lawak	Ketjap Bening No. 2
60 ct. per ons	per 1/2 fl. 1.50
	Knuiflook, Agar Agar.
	Diverse Samballans Boemboe-Boemboe
	Kerrie djawa 55 ct p. fleschje.
	Eng. Kerrie 45 ct. " "
	Jap. Soya 1.65 " kruikje.
	Prima Stengember
1/1 pot 7.50	1/2 pot 4.75
	1/4 pot 2.75
	Goal para Thee 2.50 per pond.
	Receptenboek Indische Rijsttafel f 1.25.

N. V. MEUBELFABRIEK V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

GEBRS. VLES - LEIDEN

Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen 191

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

..... Melkinrichting .....

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schey. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 142
 72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
 Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

„DE BIJENKORF”
 :: Lunch- en Tearoom ::
 Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
 Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
 Uitsluitend Indische Tafel.
 Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
 EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroong Djawa”
 Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen.
 UITZENDING VAN DINERS. 193

Hotel VAN DEN ABEELLEN
SCHEVENINGEN
 Het geheele jaar geopend.
 Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
 Aanbevelend, P. ENGELS.
 175

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
 135 **KOUDE EN WARMESCHOTELS.** J. H. M. KOETS

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
DEN HAAG
 bij het Stadhuis
 Alle soorten Brood, Beschuit,
 Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert
 219

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131
 Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
 Electrische Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
 A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

per s.s. *Crijnsen* van den K. W. I. M. naar Nederland komen voor zijn reeds vroeger aangekondigd bezoek aan ons land, ter bespreking van bestuurs- en handels-aangelegenheden.
 Het s.s. *Crijnsen* is 7 November l.l. van Amsterdam naar West-Indië vertrokken en wordt in de tweede helft van December hier terugverwacht.

De West meldt: Aan enkele artikelen heerscht weder schaarschte.
 Zoo is er nog slechts een kleine voorraad bloem in de kolonie. Eenige bakkerijen zullen misschien over een dag of tien moeten sluiten. De firma Kersten heeft een voorraad voor ongeveer vier weken.
 Wanneer er bloem komt, weet op dit oogenblik niemand, dank zij de kabel, die ons weer in den steek laat.
 Er heerscht ook nijpende schaarschte aan krantenpapier. Wij waren de laatste weken gedwongen de uitgifte van een bijblad te staken en dientengevolge leesstof en advertentiën eenigszins in te krimpen.

In *Suriname* van 10 October vangt een inzender een reeks artikelen aan, onder het hoofd: „Hoe men tracht bij onze Engelsche naburen het land te ontwikkelen.” Wij ontvingen tot heden vier nummers, waarin het zeer belangrijke artikel wordt voortgezet.
 De inzender begint met de aanhaling van de conclusiën van het parlementslid Morris:
 „Een zeer voldoende oplossing van het vraagstuk zou gevonden kunnen worden door van Engelsch Guiana dat stuk af te snijden, dat reeds in cultuur en voldoende bereikbaar is (1000 tot 2000 vierkante mijlen ongeveer) en dit te blijven beschouwen als de kolonie Britsch Guiana en dat het Moederland dan benoemde voor het achterland eene hooge commissie (High Commission) waardoor Engeland de vrije hand krijgt over de resteerende 90.000 vierkante mijlen.
 Hierdoor zou vermeden worden dat Britsch Guiana van Engeland groote sommen moet leenen voor de ontwikkeling van een groote lastpost, die het niet voor zijn directe ontwikkeling behoeft of liever die de afdoende ontwikkeling van datgene, waar hij direct belang bij heeft, tegenhoudt.
 Dan zal de belastingbetaler, die ook in Britsch Guiana een zeer beperkte draagkracht heeft, zien, dat het gedeelte dat hij bewoont, werkelijk van zijne bijdragen voordeel trekt.”
 Een ander parlementslid, Bigland, — hiermede instemmende — zeide, dat de leden van de Hooge Commissie het recht moesten verkrijgen om het achterland te kapitaliseeren, zoowel de deelen geschikt voor landbouw en veeteelt, als ook de bosschen, welke minerale rijkdommen bevatten en al deze landerijen af te staan aan eene corporatie, die het recht van uitgifte heeft van honderd millioen pond sterling in preferente aandelen en twee honderd millioen pond sterling in gewone aandelen.
 Na een uiteenzetting van de wijze, waarop deze millioenen gebruikt zouden worden, gaat het artikel aldus voort:
 „Bij een onderhoud met Lord Milner verklaarde deze, dat indien het voorstel op de aangegeven basis werd ingediend bij het Ministerie van Koloniën (Colonial Office), men verzekerd kon zijn, dat de millioenen zouden verkregen worden, welke benoodigd zijn voor de uitvoering van het plan.”
 Het gelukte de afgevaardigden, die uit Britsch Guiana naar Engeland gezonden waren, ook een promotor te vinden, die voor een groep kapitalisten aannam den bouw van een spoorweg naar het achterland zoo snel mogelijk ter hand te nemen, mits enkele supplementaire concessies konden worden verleend.
 De afgevaardigden stelden zich ook in verbinding met de voornaamste autoriteiten op het gebied van den vliegdiens ten einde op de snelste en meest afdoend wetenschappelijke basis het achterland in kaart te brengen.
 „Men kwam overeen, dat er twee vliegmaaschinen zouden moeten worden gebruikt en dat photographiën zouden genomen worden van den bovenloop van alle

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCHER KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT. 61
 KAMERS MET EN ZONDR BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Restaurant KOLLÖFFEL
 HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg en Raadhuisstraat.
AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
 PLATS DU JOUR VAN 12—1.30 UUR. 216
 Diners van 4—8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABO-NEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—
Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

rivieren, bergen en open vlakten, daar dit zoo afdoend en snel had bijgedragen voor terreinoverzicht gedurende den oorlog.”
 Hieraan knoopt de schrijver deze opmerking vast: „Dit alles schijnt hier bijna een droom; wij zijn zoo ver verwijderd van de centra waar al deze cijfers en mogelijkheden werden besproken en wij hier zijn niet zoo doordrongen van de nieuwigheden, die door den oorlog van quasi onmogelijk tot gemakkelijk uitvoerbaar zijn gepromoveerd, maar onze Fransche en Engelsche naburen daarentegen, die familiaar zijn geworden met de mogelijkheden van den vliegdiens, zullen het wel weten en hebben reeds een aanvang gemaakt om geen tijd te verliezen.”
 In dit verband verwijzen wij naar het interessante artikel van Ir. E. C. A b e n d a n o n in het Juli-nummer van „De West-Indische Gids”, getiteld: „Economische Waardebepaling van Suriname”, waarin de verkenning van het binnenland door middel van vliegtuigen wordt bepleit.
 In het vierde artikel onderzoekt de schrijver uit welke landen van Europa kolonisten naar Guiana kunnen komen en komt tot de conclusie „dat Italianen, Portugeezen en Spanjaarden de eenige Europeesche nationaliteiten zijn om het pionierswerk voor het bevolken van de Zuid-Amerikaansche landen te verrichten en dat andere nationaliteiten uit Noordelijk Europa voor dit doel eerst na de eerst genoemden in aanmerking komen.”
 De schrijver wijst op Brazilië, maar wij zouden hem willen raden te onderzoeken, in welk deel van dat land de kolonisatie van de genoemde nationaliteiten uit Zuid-Europa gelukt is.

Curaçao.
De bovenwindsche eilanden.
 Reeds in het *Koloniaal Weekblad* van 9 October l.l. vestigden wij de aandacht op een streven, dat op de Bovenwindsche eilanden zou merkbaar zijn geworden, naar afscheiding van Curaçao en naar meer zelfstandigheid in rechtstreeksche verbinding met het moederland. Het blijkt nu, dat deze beweging op St. Martin is ontstaan en zich gaandeweg uitgebreid heeft. 12 Sept. is daar onder leiding van de heeren J. C. Maymouth, D. H. Nisbet en A. C. Wathey, eene betooging gehouden, waarop besloten werd zich met een verzoekschrift tot de Koningin te wenden. Daarin wordt o.a. gewezen op de beperkte macht van den aan den Gouverneur op Curaçao ondergeschikten gezaghebber, op de financiële lasten, die aan de saamhoorigheid met Curaçao verbonden zijn, op de rechtspraak, op het ontbreken van eene vertegenwoordiging in den Kolonialen Raad, op de hinderpalen, die in den weg staan aan eene gunstige ontwikkeling van den economischen toestand dezer eilanden, die tal van bronnen bezitten, die niet of onvoldoende aangeboord zijn. Genoemd worden met name de katoenteelt en de houtindustrie. De *Amigo di Curaçao*, opmerkend dat in de gebreken der rechtspraak juist voorzien is, voelt weinig voor de beweging en hoopt, dat Gouverneur Helfrich, die op het punt stond naar de Bovenwindsche eilanden te vertrekken, de zaak bijeen zal weten te houden. Wij gevoelen meer voor het standpunt van *Voz di pueblo*, in het nummer van 16 October l.l. ontwikkeld. Mee- nen de Bovenwinders, dat zij met hunne belangen niet voldoende tot hun recht komen in het tegenwoordig koloniaal verband, dan is het hunne zaak. Voor het tegenwoordige hebben zij anders weinig reden tot klagen. Maar Curaçao kan in financieel opzicht bij eene afscheiding slechts wel varen. En juist daarom verwachten wij, dat eene doorzetting van het wat heet gebakerde plan voor St. Martin, St. Eustatius en Saba een financiële strop zal worden.

Huisvlijt.
 Zooals bekend is, wordt in de kolonie op groote schaal de huisvlijt beoefend. Op aanstichting vooral, naar wij vernemen, van mevr. van Bremen, is nu eene vereeniging opgericht onder de zeer deskundige leiding o.a. van mevrouw Evertsz-Bervoets en mevr.
Weder voorradig:
 Sanatogen, Haematogen, Ovomaltine
 Sloan's Liment, Regulín, Elliman's
 embrocation, enz. 206
RECEPTEN TEGEN BILLIJK TARIEF
VALKENBOSCH APOTHEEK
 Valkenboschlaan 50 - DEN HAAG - Telefoon 7384

Tel. 4060 - Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners

Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 0.90
Vleesch
Groenten
Aardappelen

Diners à f 1.-
Vleesch
Groenten
Aardappelen
Toespjjs

Diners à f 1.60
Vleesch
Groenten
Aardappelen
2de Vleesch, Visch
of gevogelte
Compôte
Toespjjs

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

Lansberg-Aliarez Correa, die zich ten doel stelt deze artikelen op te koopen en weer te verkoopen. Onder huisvlijartikelen verstaat de vereeniging: sols, Spaansch werk, sabawerk, filet, quipure, borduurwerk haakwerk, kantwerk, manden, matten, stoeltjes, kokers, enz., caretwerk, vlechtwerk (geen hoeden), houtsnijwerk, schilderwerk, poppen, jams, bocadilla's, enz.

De vereeniging moet natuurlijk afzetgebieden zoeken voor de door haar ingekochte artikelen. Het lijkt geen twijfel, of ook in Nederland, waar met name de fraaie handwerkproducten der koloniale huisvlijt nog maar weinig bekend zijn, is het afzetgebied uit te breiden. In ieder geval zal de vereeniging goed doen zich in verbinding te stellen met „Boeatan”.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Geldschaarschte. Uit Makasser, Soerabaja, Cheribon, Djombang, Karangganjer en verschillende andere plaatsen komen klachten wegens schaarschte aan zilver- en pasmunt. De Inl. ambtenaren te Djombang hebben zelfs een vergeefsche reis naar de Kaboepaten gemaakt, omdat de Collecteur geen klein geld had om de mandaten uit te betalen en toen de priaji's eindelijk hun traktement ontvangen hadden, konden ze hun bankbiljetten nergens inwisselen. (Neratja). Dat deze schaarschte tot allerlei ontevredenheid, kleine stakingen zelfs aanleiding heeft gegeven, is alleszins verklaarbaar. De Sinar Hindia vermoedt, dat het Gouv. de schuld zal geven aan de S. I.-leiders, die alle zilverstukken wel zullen gesmolten hebben, of aan de leden der geheime printah zullen hebben verstrekt, om alle zilvergeld achter te houden.

Rijstprijzen. In ingezonden stukken klaagt men nog steeds over de hooge rijstprijzen: f 25 voor rijst no. 1 en en f 22 voor rijst no. 2 per picol. Zoo zijn o.a. met het s.s. „De Koek” 500 zakken rijst aangevoerd te Djambi, doch tegen f 31.70 de picol. Dat is voor een Inlander niet te betalen; ze moeten zich zulk een weelde-artikel ontszeggen. Schande, dat O. W.'ers door rijst vast te houden, de prijzen tot zulk een hoogte weten op te drijven en we juichen het toe, dat de Regearing af en toe zoo'n Chineesch opkoper aan zijn jas trekt en den heelen voorraad in beslag neemt. De gevolgen blijven helaas niet uit. Diefstal en rampok-partijen zijn aan de orde van den dag. Dat is zeer verklaarbaar, als het hongriger volk zulke woekerprijzen moet betalen. Volgens een particulier schrijven zou te Moewara Tebo reeds f 60 per picol zijn betaald. (Neratja).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Burgerlijke Stand. Van 1 Mei tot 1 Augustus 1919 zijn bij den Burgerlijken stand te Batavia aangegeven: geboren 403, overleden 312, gehuwd 6.

Wat de reden is van dit onnoozele bedrag huwelijken? De Perniagaan noemt daarvoor: de Chineezzen houden er niet van, melding te maken van het huwelijk en verzwijgen misschien de aangifte; maar vooral is dit toe te schrijven aan het feit, dat zij in een bepaalde maand trouwen en dan wel in zoo grooten getale, dat de ambtenaar van den B. S. haast geen tijd heeft, om alle huwelijken in zijn register aan te teekenen, evenals hij ook in bepaalde maanden overkropt is met werk, n.l. het inschrijven van geboorten.

Volgens de Sinar Sumatra moet men ook nog rekening houden met de omstandigheid, dat een Chinees dikwijls tweemaal naar het bureau moet, eerst om de geboorte aan te geven, later, als de sterren duidelijk aan den hemel te onderscheiden zijn, om volgens den adat een passende naam aan den jongen wereldburger te geven.

Bolsjewisme. De Assistent-Resident van Semarang heeft, versterkt door een aanzienlijke politiemacht, een inval gedaan in de drukkerij van Boeng Kong Sie en daar No. 1, 2 en 3 van het maandblad Tjien Lie Poo met alle copieën, proeven en zetsels in beslag genomen. Daarna hebben de politie-mannen in het ver-

eenigingsgebouw van Hoa Kiauw Kong Tjie Sia in hechtenis genomen den redacteur Pek Pien Tjioe en den administrateur Ong Oe Ting, onder voorgeven, dat revolutionnaire lectuur zou zijn verspreid. Den volgenden dag wist de politie in kampong Kentangan een bolsjewiek gevangen te nemen, Pek Lie Pik; zijn papieren en boeken zijn in beslag genomen; hij bleek niet in het bezit te zijn van een pas, waarop hij is uitgewezen. (Sinar Sumatra).

De Perniagaan is slecht te spreken, dat men met twee maten meet; dat men Moh. Kasan en andere oproerkrakers van de Sinar Hindia niet belet, het publiek op te hitsen en te vergiftigen met hun oproerige taal; de toon van de redactioneële artikelen doet denken, alsof Moh. Kasan de macht van een G. G. heeft. Deze schrijft b.v.: „O broeders, denkt er om, eens zal de wereld er heel anders uitzien dan thans; de armen zullen vroolijk worden en de rijken zullen tranen schreien, als wij eens op de kapitalen van de rijke Europeanen en Chineezzen beslag leggen, enz.” De manier, waarop de Sinar Hindia schrijft, de driestheid waarmee ze perkara's verzint, of uit haar duim zuigt, zijn er op gericht, de domme menigte een rad voor de oogen te draaien, ze op te zweepen tegen ons Chineezzen, tegen de Europeanen en vreemde Oosterlingen, die allen in één adem „de kapitalisten-bende” worden genoemd. Waarom wordt de fulmineerende Sinar Hindia niet in beslag genomen, zooals de Tjien Lie Po? Waarom wordt de schrijver, die de menschen aanzet tot rooven en doden, niet in de boei opgesloten, zooals Pek Pien Tjioe en Ong Oe Tong? Wil het Bestuur krasse maatregelen nemen tegen de Bolsjewisten, best! Maar dan moet ze dat kwaad met wortel en tak uitroeien, niet met twee maten meten, door de Sinar Hindia e.a. bladen rustig te laten doorgaan met haar schelden, vergiftigen van de volksmeening, ophitsen en rust verstoren.”

De Pewarta voegt er aan toe: „dat ook in Soerabaja door de politie beslag is gelegd op verschillende kranten van Tong Lie Po, het orgaan van de vereeniging Kong Tong, die propaganda zou hebben gemaakt voor het bolsjewisme! De voorzitter en verschillende leden van het bestuur zijn door de recherche gevat. Men meent, dat de vereeniging Kong Tong haar oorsprong heeft in Semarang en verschillende vertakkingen heeft in Ned.-Indië, o.a. in Soerabaja. Wij (Pewarta) betwijfelen dat. Er zijn exemplaren gevonden van de Tjien Lie Poo, maar dit rechtvaardigt geenszins de arrestatie van zoovele Chineezzen.”

Plundering. Te Singaparna (Manondjaja) hebben Inlanders de toko van een Bombayer bestormd; alle mogelijke waren hebben ze „gekocht” voor prijzen, die de plundersaars geliefden te geven. De tokohouder verzette zich tegen dezen diefstal en kreeg daarop een houw; door bloedverlies viel hij in zwijm. Natuurlijk was nergens een politieagent te ontdekken. Daarop werd hetzelfde spelletje herhaald in de toko's van Liem Beng Tjin en Lie Tjong; ook dezen liepen klappen en slagen met een golok op. Eerst nadat hume winkels gerampast waren, kwamen politiedienaren opdagen. Alle roovers waren in het bezit van een djimat, waarop een kris en een voet afgebeeld waren; deze djimats hadden ze gekocht van Hadji Soleiman van Tjikoja (district Tjiawi) tegen f 2.50 à f 10 per stuk. De kris maakte den drager z.g. onkwetsbaar voor alle wapenen; de voet had de magische kracht, hem nooit moe te doen worden. 't Is fraai! Tegen deze volksbedriegers diene het Bestuur streng op te treden, of de onkwetsbaren krijgen de smaak te pakken van het rampassen. Wij kunnen niet begrijpen, dat op een plaats als Singaparna het politie-personeel toevallig weer absent was, toen er iets aan de hand was. De A. R. heeft er voor te zorgen, dat de veiligheid zoodanig is, dat dergelijke roofpartijen bij rustige Chineesche kooplui niet kunnen voorkomen. (Perniagaan).

De Pewarta neemt nog het volgende lijstje van vonnissen in 1918 op: Opiumschuiven: 12414 veroordeelingen, 2 pCt. Europeanen, 32 pCt. Chineezzen, 66 pCt. Inlanders. Spelen: 37957 vonnissen, 12 pCt. Europeanen, 62 pCt. Chineezzen, 26 pCt. Inlanders. Dronkenschap: 14793 vonnissen, 58 pCt. Europeanen, 24 pCt. Chineezzen, 18 pCt. Inlanders.
Als men deze cijfers ziet en al de andere vergrij-

Restaurant VAN DER PIJL

197 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province**Grand Hotel Restaurant**

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Co**Hôtel „de Oude Doelen”**en
Pavillon „Oude Doelen”

DEN HAAG - SCHEVENINGEN 137

Restaurant de tout premier ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert

American Bar

Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 132

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche OestersRESTAURANT 1e ETAGE, Ingang No. 17. Tel. int. 2479

Plat du jour Diners A la carte

RESTAURANT KNAPPSTEINVLAMINGSTRAAT 15-17 - 's-GRAVENHAGE
PARTERRE: LUNCHROOM. INGANG No. 15. KOUDE EN WARMESPIJZEN

134

Confiserie en Chocolaterie Royales*J. A. Krul*

Salon de Rafraichissements 185

NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.PIANO's in huur f 6.- per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

HOLLAND HOTEL

tegenover de Wagenbrug

Restaurant à la carte en pension

DEN HAAG 148

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.-
(t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 25.000.000.—)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingenv.	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
--	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-
Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Borelio Boskoop Goevorden Culenburg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermaisen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Ternuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veendam Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	--	--

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telet. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.
Met 1 dag opzegging . . . . . 2 %
Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 %
Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 168

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pe-
kalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 196

Kapitaal f 45.000.000.- Reserven f 30.000.000.-

pen: laster, kloppartijen, bedrog, oplichting, ver-
duistering, brandstichting, diefstal, moord, enz., dan
mag men dit gerust noemen: nog erger dan de uit-
barsting van den Kloet. (Pewarta).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

't Britsche aanpassingsvermogen in Egypte toegepast.

De nationalistische partij in Egypte bleek niet te tem-
men en niet te vernietigen. Groot Brittannië bezit de
eigenschap om zich te voegen en toch de leiding te
houden. Het doet ook in Egypte weer een poging om
hierdoor de uitersten te verzoenen of althans nader tot
elkander te brengen. Volgens een in Cairo verspreid
officieel communiqué, wordt de politiek van Engeland
in Egypte gericht op de handhaving der autonomie van
't Rijk onder Britsche bescherming en op de ontwikke-
ling van 't stelsel van zelfbestuur onder een Egyptische
regeerder. Engeland wil Eg. vrijwaren voor alle geva-
ren van buiten, voor inmenging van eenige buitenland-
sche bemoeienis, en 't wil te gelijkertijd het constitu-
tionele stelsel invoeren, opdat, onder de hoede van
Engel., de sultan, zijne ministers en de gekozen volks-
vertegenwoordigers in toenemende mate naar eigen in-
zicht kunnen samenwerken ter behartiging der Eg. aan-
gelegenheden. Zoals men weet, heeft de voormalige
khedive zich tijdens den oorlog geheel onafhankelijk
verklaard van den sultan van Turkije, en daarbij zelf
den sultans titel aangenomen.

De Britsche regering heeft besloten een missie, on-
der leiding van lord Milner, naar Eg. te zenden, om een
constitutie te ontwerpen en, in overleg met de Eg. re-
gering het voorbereidende werk te doen, alvorens den
voorgenomen regeringsvorm kan worden ingevoerd.

De commissie heeft geen bevoegdheid Eg. een con-
stitutie op te dringen.
Zij heeft de noodige hervormingen na te gaan en het
tot voorstellen te brengen voor een regeringsstelsel,
dat overeenkomstig de aangegeven beginselen later in
werking kan worden gesteld.

In hoever de tegemoetkoming aan de Eg. wenschen
waardeering zal vinden, is nog slechts te raden. Voor-
alsnog blijkt er niets van. De Eg. regering is ten ge-
volge der officieele bekendmaking afgetreden. Den
16 November hebben de Cairo-onlusten plaats gehad,
waarbij 10 doden en meer dan 120 gewonden gevallen
zijn, en deze vonden hun oorsprong in de afkondiging
van bovenvermelde verklaring. De nationalistische par-
tij wil van een voortduren van de Britsche bescherming
niet hooren, zij heeft een manifest uitgevaardigd, waar-
in die vreemde bescherming in strijd wordt verklaard
met de beginselen van Wilson en van den volkerenbond.
De leiders der nationalisten hebben de bevolking wel
opgeroepen om met alle wettelijke middelen
voor de onafhankelijkheid te strijden, maar een zooda-
nigen oproep bij manifest gedaan, werkt niet zelden
verder door dan de woorden aangeven, en dit schijnt
ook hier weer 't geval te zijn geweest. Een inlandsch
blad is dan ook al zoover gegaan om aan te sporen de
zending van Milner met geweld te weerstaan.

De betoogingen op den 16en hebben zich in denzelf-
den geest geuit. De politie moest hulp inroepen van
Eg. troepen, die op hun beurt den steun van Britsche
troepen nodig hadden. Hierbij vielen de vermelde
offers.

Ook te Alexandria vonden protestrelletjes plaats.
Er is dus wel aanpassingsvermogen van Br. zijde,
maar zal er ook aanpassingsvermogen van Eg. nation-
alistische zijde zijn? En zoo niet, wat dan?

De heropening van de cursussen der Ecole coloniale. Hulde aan Van Vollenhoven.

De opening van 't nieuwe cursusjaar der Koloniale
school te Parijs, werd ditmaal tot een plechtigheid van
buitengewone beteekenis gemaakt. Bij 't begin van den
oorlog gesloten, daar alle leerlingen naar 't front wa-
ren vertrokken, werden in 1917 weer eenige cursussen
hervat voor de verminkten, die daarvoor in aanmerking
kwamen, maar den 4en November zijn de lessen weer
voor 't eerst in vollen omvang heropend. De voorzitter,
de heer Dislère wijdde in het bijzonder woorden van
herinnering en vereering aan de oud-leerlingen, die
allen, zonder uitzondering ten strijde waren gegaan en
waarvan velen hun bloed voor de vaderlandsche zaak
geofferd hebben. De leerlingen, die het school-brevet
nog moesten halen, waren 90 in getal geweest, 24 ervan
zijn gesneuveld, 10 gewond. Het aantal dergenen, die na
reeds volbrachte studie, hun diensten op de slagvelden
bewezen hebben, is niet juist bekend, maar wel zijn de
namen bekend van 32 hunner die sneuvelden en van
34 die gewond werden. Weet men, dat 122 eervolle ver-

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.
Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.
Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
W. RIJCKSEN GEN. 211

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193
KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—
Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

meldingen aan de leerlingen en oud-leerlingen ten deel
vielen, dat 18 hunner op 't slagveld ridder werden van
't legioen van eer en 5 de medaille militaire verwier-
van, terwijl 8 koloniale bestuurders gedecoreerd wer-
den voor burgerlijke diensten tijdens den oorlog bewe-
zen en een 50-tal hunner 't ridder- of officierskruis in
de koloniën verwierven, dan vormen deze een indruk-
wekkende lijst voor een school, die een beperkt aantal
leerlingen heeft en die nog niet heel lang in werking
was.

Indien wij hier voor deze plechtigheid aandacht vra-
gen, gebeurt dit mede omdat daarbij andermaal de hoo-
ge verdiensten van onzen landgenoot Joost van Vollen-
hoven naar voren zijn gebracht op een wijze, die hem
een zeer, zeer hooge plaats geeft onder de helden van
dezen oorlog. Hebben wij 't ons vroeger tot taak ge-
steld op de buitengewone verdiensten van dezen Neder-
lander in Fransche dienst nadruk te leggen, en moes-
ten wij daarbij met eenige spijt er op wijzen, hoe in
de hulding van Fransche zijde, zoowel tijdens zijn le-
ven, als na zijn sneuvelen, nagelaten werd ons land
de eer van zijne geboorte te gunnen, ook nu valt dit
weer aan te teekenen. Wij vinden hierin slechts een
aanleiding te meer om 't nogmaals te releveeren.

Enkele helden werden met naam en daden vermeld.
Elsassers in de eerste plaats. Dan volgde, als een af-
zonderlijke passage in de rede van den heer Dislère,
een hommage à Vollenhoven. Hij legde de
plumes blanches de Gouverneur gé-
néral neer om zijn plaats als kapitein te komen in-
nemen. Voor zoover uit het verslag in „La Dépêche
Coloniale” van 5 November blijkt, werd daarbij niet
vermeld, dat het besluit hertoe al een daad van groote
fierheid was, daar hij, de jonge pas aangestelde, nog
niet ten volle van bekomen wonden genezen, gouver-
neur generaal van Fransch West Afrika, zoodoende op-
kwam tegen een inbreuk, die z.i. op zijn waardigheid
en verantwoordelijkheid gemaakt werd. De spreker te
Parijs herinnerde aan de indertijd ook door ons aange-
haalde woorden uit de vermelding, die hij verwierf en
die vermoedelijk eenig is, onder de vele schitterende die
uitgereikt zijn: „Officier d'une valeur et d'une vertu
antiques, incarnant les plus belles et les plus solides
qualités militaires; à placer au rang des Bayard et des
Tour d'Auvergne; à citer en exemple aux générations
futures, ayant été l'un des plus brillants parmi les plus
braves.....”. Van Vollenhoven was niet slechts leer-
ling, hij was ook leeraar aan de school geweest. Als hul-
de aan zijne uitstekende verdiensten zal de zaal waar hij
zijne colleges gaf voortaan zijn naam dragen en zal
daar zijn portret hangen met de vermelding, waaraan
de bovenaangehaalde woorden ontleend zijn.

Marine beschouwingen.

Evenals Engeland heeft Frankrijk zijn pleitbezorger
gevonden voor het kleine marine-materieel. In een
werk: „Les enseignements maritimes de la guerre anti-
germanique”, veroordeelt de vice-admiraal Daveluy on-
verbiddelijk de verdere aanmaak van drijvende forten.
Wij geven hier enkele van zijne opvattingen en beschou-
wingen weer. De oorlog is zoowel te land als ter zee
met ander materieel gevoerd dan met groote kosten
ervoor vervaardigd werd. Aan de gepantserde kruisers
was een eerste rol toegedacht, de lichte kruisers en de
torpedoschepen moesten op hen steunen in den strijd.
Aan de macht der onderzeeërs geloofde men niet, in
Duitschland evenmin als elders. De gepantserde groote
schepen bleven echter in de havens opgesloten, het eeni-
ge groote zeegevecht, waarin zij zijn opgetreden, heeft
geenerlei invloed op de overige gebeurtenissen uitge-
oefend. De lichte schepen en torpedo-eskadere vervul-
den een veel belangrijker rol. Zij waren doorlopend in
de weer, maar toch weer op een gansch andere wijze
dan men had gedacht, en hierdoor waren zij niet altijd
geëigend voor de te vervullen taak. De oorlog te water,
boven water, is voor een groot deel gevoerd met vis-
schepen, die tot gewapende schepen vervoerd
werden. Onder water kwamen onderzeeërs meestrijden,
van een model, dat ver afwijkt van het vóór den oorlog
aangeprezen. Daar kwam dan nog de deelneming van
't vliegtuig bij.

De marinestaven zouden hieruit een veroordeeling
moeten lezen van hun vroeger standpunt; doch de schr.
meent 't tegenovergestelde waar te nemen.

Met 't voorgaande is niet gezegd, dat admiraal Daveluy
den gepantserden kruiser persé afkeurt. Hij consta-
teert slechts dat deze niet beschermd was tegen de torpe-
do, zoodat de zeeforten niet uit de havens durfden gaan.
Hunne taak ware geweest den vijand weg te jagen, deze
kwam echter ongestraft de handelschepen vernietigen
tot vlak bij de Britsche kust. Het eenige preventieve
nut was, dat de Duitse groote vloot ook verplicht
werd thuis te blijven.

Volgens den schr. zijn vechtschepen onvermijdelijk

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.
Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door
stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HET ASSURANTIEHUIS — KEIZERSGRACHT 213 — **AMSTERDAM**
 TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN
 Directie: F. A. SOREL.

noodig voor zee-mogendheden, die aan een tegenstander de macht ter zee willen betwisten, maar mogendheden, die zich de uitgaven hiervoor niet kunnen veroorloven, doen verstandig door voor hare beschikbare middelen onderzeeërs aan te schaffen.

De dreadnoughts hebben hun tijd gehad. De nieuwe types moeten er op ingericht worden om de uitwerking van een torpedo of mijn te localiseeren, en een groot aantal lichte kanonnen meevoeren om de zee met torpedo-granaten te kunnen bestrijken.

De admiraal bewondert de prestaties van de Britsche kruisers, klasse Town. Terwijl hij nog niet durft beslissen in hoever Frankrijk groote gepantserde schepen zal noodig hebben, aangezien hij hiervoor wachten wil op hetgeen van Engeland en N. Amerika zal uitgaan, vraagt hij beslist om een groot aantal kruisers, met verbeterd weerstandsvermogen tegen torpedo's.

De „torpilleur” heeft niet aan zijn roeping voldaan. Daarentegen heeft de behoefte zich opgedrongen aan kleine kruisers van 800 à 1200 t.

De groote openbaring voor den oorlog ter zee is de onderzeeër geweest. Veel van hetgeen de sous-marins gedaan hebben is bekend, veel is echter ook niet van algemeene bekendheid geworden. Die, welke vóór den oorlog gemaakt werden, waren veelal onvoldoende (en dit geldt vooral voor de Fransche) voor 't offensief berekend.

Frankrijk moet de groote onderzeeër van 3000 à 4000 ton aannemen, met vele torpedo's, geschut, draadlooze telegrafie, sterke motoren, geheel interne brandstof-verwerking. Zij zullen de meesters zijn in 't toekomstige zeegevecht.

Voor de kustaanvallen zal meer op de vliegmaschinen dan op de schepen gerekend moeten worden. De kust-verdediging zal daarnaar gewijzigd behooren te worden. Onder de kustbatterijen zullen er moeten zijn, die speciaal op den afweer van vliegmaschinen berekend zijn. Onderzeeërs moeten de schepen aanvallen, die dragers van vliegmaschinen zijn. Vliegmaschinen moeten tegen die van den vijand ingaan. Smaldeelen, vloten in de lucht.

Amerikaansche mandaten ?

Nu de Amerikaansche Senaat het vredesverdrag niet heeft aangenomen en nu de volkerenbond in 't land van Wilson zelf tot een tafel op drie pooten wordt gemaakt, zal het vraagstuk der mandaten ook wel een nieuwe tijdperk in gaan. Behalve dat der koloniale mandaten, bestaat ook dat der voogdij over volkeren of regeringen, die niet als koloniën te boek stonden. Op den invloed en de bescherming van de Vereenigde Staten werd b.v. gerekend tot redding van 't Armeensche volk, en de toestand is daar dringend en nijpend! Maar ook werd voor een voogdij over Turkije veelal Amerika als de eenige aanneembare partij beschouwd. Moet ook hiervoor alles wat half afgesproken was, weer als van geen waarde beschouwd worden?

Hervormingen in Lybië.

Konden wij een paar maanden geleden melding maken van de politieke regeling, waardoor Italië aan Tripolis een grootere mate van zelfstandig en zelfbestuur toekent, dan het voorheen bezat, Italië is er nu toe overgegaan aan Cyrenaique overeenkomstige voorrechten toe te denken.

Grondslag vormt een plaatselijk burgerschapsrecht, dat in beginsel geen gelijkstelling beoogt, dat zelfs juist eerder een tegenstelling van assimilatie bedoelt. De bewoners van Cyrenaique kunnen wel de Italiaansche burgerschapsrechten krijgen, maar alleen in gevallen en volgens regels die nauwkeurig in de wet omschreven zijn.

Het nieuwe instituut verleent aan de inboorlingen volle burgerlijke vrijheid, vrijheid van drukpers en van vereeniging, persoonlijke vrijheid, onschendbaarheid van woning en eigendom, toelating tot bepaalde ambten. Ook 't kiesrecht wordt hun toegekend, waarbij de bedoeling geldt om hen geleidelijk tot een toenemend aandeel in 't bestuur over de kolonie te brengen. In menig opzicht eischen de landsgebruiken en instellingen een verschil met de voor Tripolis aangenomen regeling, met name is in groote mate rekening gehouden met de beteekenis der Senoussi, wier hoofd Sayed Mohammed Idriss sedert 1916 een bondgenootschap met Engeland en Italië is aangegaan. Veel zal er van afhangen of de goede verstandhouding met dit hoofd van een sterke Mohamedaansche godsdienstige broederschap op den duur mogelijk blijkt.

Boljewistisch Afghanistan.

De met Engeland gesloten vrede, weehoudt de Afghanen niet met de Bolsjewiki in nauwe verstandhouding te blijven.

De Bolsjewiki zoekt overal aanhangers. De pogingen hiertoe in Indië, Turkije, Egypte ook onder de mohamedanen gedaan, hebben reeds meermalen uitwerking gehad. Volgens een bericht uit Moskou was daar een be-

langrijke Afghaansche missie, met een sterke eewacht, vaandels en zelfs muziek bij Lenin aangekomen. Bij de verwelkoming door Narimanof, lid van den Revolutionairen raad, zeide deze, dat deze zending een historische gebeurtenis is, die 't bewijs brengt, dat 't imperialistische Rusland, met zijne politiek van onderdrukking der kleine nationaliteiten voor goed ter neer geworpen is. 't Heldhaftige Afghaansche volk worstelt tegen de Britsche imperialistische onderdrukking. De Revol. Russ. raad verklaart plechtig het daarbij te steunen, zooals hij zich verbonden heeft te strijden voor de rechten van de onderdrukte natien van de geheele wereld!

De gezant Mohamed Wali Khan antwoordde in naam van zijn verheven soeverein, den emir van Afghanistan, dat hem bekend is dat de soviëtregeering miljoenen musulmannen bevrijd heeft en dat hij op dien steun rekende voor de emancipatie van zijn land. Zoo sprak een gezant van den doorluchtigen emir; die zoodoende gevraagd heeft om een einde te maken aan zijn eigen autoeratie.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Wederopbouw.

In de Sept. afl. van het aldus getitelde maandschrift, gewijd aan de Jong-Javanen-beweging, geeft de hr. R. M. Noto Soeroto een overzicht van het beroemde oud-Indisch tooneelstuk „Vasantasena” (bekend onder den naam „Het leemen Wagentje”). — Verder schrijft o.m. R. M. S. Soerikoesoemo een artikel over de beteekenis van „Het djimat in woelige tijden”; een djimat is niets dan een eenvoudig symbool van het geloof van den Javaan, zij het in detail; dat de Europeaan als hij er van hoort spreken, dadelijk aan dood en verderf denkt, vindt zijn oorzaak in onbekendheid. Een Javaan, die een reis onderneemt, handelt, zijn sawah bearbeidt of welk bedrijf hij ook moge uitoefenen, beschikt altijd over een djimat; zelfs als hij naar een betrekking gaat solliciteeren, raadpleegt hij eerst zijn djimat. De Javaan leeft met zijn djimat en laat zich daarmee tegelijk begraven. Dientengevolge heeft een Javaan, die mata gelap is, ook een djimat in zijn zak en nu moge dit voorwerp het geloof aan onkwetsbaarheid verhoogen, gevaarlijk is het niet en zeker nimmer de oorzaak van een opstand bijv. „Als het waar was, dat het djimat den eigenaar een opstandigen geest bezorgt, dan moest er over geheel Java reeds vroeger een algemeene opstand uitgebroken zijn.”

Het leven van den Europeeschen militair in Indië.

Dit onderwerp wordt behandeld in No. 8, serie III van „Onze Koloniën, onder redactie van R. A. van Sandick” (Baarn, Hollandia-drukkerij). De schr., S. Weyl, gep. sergeant-majoor van het O.-I. leger, schildert in heldere kleuren het in vele opzichten zoo droevig bestaan van den zgn. „minderen militair” in Indië, zoowel als na terugkeer in Holland. Op bezadigden toon, deugdelijk geargumenteerde, legt schr. de vinger op de wonde plekken; hij dringt aan op verbetering hunner maatschappelijke positie en op moreele opheffing, hetgeen men z.i. verplicht is ten opzichte van mannen, die hun bloed en leven veil hadden voor- en de beste jaren van hun leven gegeven hebben in dienst van Koningin en vaderland.

De Zending op Nieuw-Guinea.

Als No. 1 van een serie geschriften „Onze Zendingsvelden”, welke de „Zendingsstudie-Raad” gaat uitgeven, is verschenen een boekwerk over den arbeid van de Utrechtsche Zendingsvereniging op Nieuw-Guinea, geschreven door Dr. J. Rauws. Uit den aard der zaak beoogt dit geillustreerd geschrift het wekken van belangstelling voor het werk der Zending, maar het bevat naast de daarover handelende hoofdstukken ook eenige andere, die van algemeen belang zijn; zoo geeft bijv. Hoofdstuk I in breede trekken een idee van de geographische gesteldheid van Ned. Nieuw Guinea; de volgende beschrijven de Papoea's, hun godsdienstige voorstellingen en gebruiken, enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 15: Particuliere nijverheid en poenale sanctie, door Dr. R. Broersma (schr. kan niet instemmen met hen, die aanhoudend hameren op de — naar het heet — verderfelijke der poenale sanctie). — Iets over plantenziekten en hare bestrijding (vervolg). — Vruchtencultuur als tuinbouwonderdeel, door J. J. Oekse. — Teeltdwang. — De plaats van inlanders in de Europeesche cultures. — Rijsthoeven in Palembang. — De zilverschaarschte.

No. 16 bevat, behalve het slot van het artikel over

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79, 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

**NEDERLANDSCHE
 HANDEL - MAATSCHAPPIJ**

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
 Statutaire Reserve . . . . . - 14.590.545.-
 Buitengewone Reserve . . . . . - 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
 Vestigingen in Nederlandsch-Indië: 128
 Batavia, Soerabaia, Samarang, Medan en andere
 voornamste plaatsen.

Vestigingen in de Straits-Settlements, Britsch-Indië en China:
 Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
 lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. —
 Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
 Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantie kantoor DE BAS
 Finweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

*Bezorgt U elke gewenschte verzekering
 op de billijkste conditiën.*

Bank-Associatie
 Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.
 Kapitaal en Reserves f 11.500.000.-. Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
 Heerengracht 442 Amsterdam
 met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
 Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 307

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken,
 provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd,
 likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren,
 mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas,
 melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken,
 bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 23.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41
 's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling
 in haar voorwaarden heeft kon
 zij reeds zulk een belangrijk be-
 drag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten.

MEUBELLEN
 Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
 (Leerzaam school voor Kunstnijverheid) 98

N. KUIPER
 Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

De Algem. Spaarverzekering

Anna van Saxonplein 3
's-Gravenhage
Opgericht 1907

COÖPERATIEF SPAARSYSTEEM

In 1918 alléén, ingeschreven
voor bijna Twee Millioen
Gulden 199

Vraagt gratis Brochure!

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
RESERVE. f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang,
Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon,
Macassar, Djokja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN
UITVOERING VAN EFFECTENORDERS

RENTE VOOR DEPOSITO'S

m. 1 dag opzegg. . . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen . . . 2 1/4 "	gedur. 1 jaar vast. . . 4 "
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 "	

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland“
te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.

Garantie voor gave overkomst.

F^a G. J. Hilbrink

Heeren- en Dames-Kleermakers,
Bontwerkers.

's-Gravenhage

Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Mooie collectie Bontstellen
Seal Bisam Mantels

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

plantenziekten, nog o.m.: Een wonderboom (de Eucalyptus), door W. H. van der Haas. — Klappercultuur in Madras en in Britsch Borneo. — Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië, in 1918. — Een fokkerij van Onggole-vee op Soembawa.

Oostkust van Sumatra.

Mededeelingen van het bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau. De Buitenbezittingen, Oostkust van Sumatra, tweede stuk. — Aldus de titel eener door het Encyclopaedisch Bureau uitgegeven publicatie over de Oostkust van Sumatra, waarmede de beschrijving van dit gedeelte van Sumatra voltooid is.

Terwijl het eerste stuk in hoofdzaak gewijd was aan land en volk, vinden hierin de Europeesche en inlandsche cultures en het mijnwezen een plaats, en is de inhoud weder even degelijk behandeld als men van het Encyclopaedisch Bureau gewoon is. Zeer fraaie reproducties van foto's verduidelijken den tekst, terwijl een kaart van de cultuurondernemingen een goed overzicht geeft van de groote uitgebreidheid welke aan deze cultures is gegeven. Een bijzonder hoofdstuk is gewijd aan „Een schets van de poenale sanctie“, waarin gegevens te vinden zijn hoe men zich voorstelt met medewerking der planters tot afschaffing van die poenale sanctie te komen, zonder de arbeidszekerheid voor den Europeeschen landbouw in gevaar te brengen. Ook het hoofdstuk Ziektenzorg verdient alle aandacht, daar hieruit blijkt hoe zeer de Oostkust in dit opzicht vooraan staat.

Weekblad voor Indië.

In de rubriek „Medische kroniek“ bevat No. 27 van het Weekblad voor Indië het slot van het artikel: De infectiegevaaren van Indië. — In No. 26 een artikel van N. Vijlbrief: De vakbeweging in Ned.-Indië en hare toekomst. — Verder den tekst van den open brief van Tang Leang Li over de Chineesche boycott van Japansche waren en eene beschouwing van A. E. P. over „het kind en de baboe“.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 8, jaarg. 30: Schadu-, sier- en laanboomen, door H. J. Wigman (vervolg). — Een massieve bamboe, door K. Heine (mededeelingen omtrent welgslaagde proeven van aanplant dezer merkwaardige, door den heer L. C. Westenk bekend geworden bamboesoort). — Voorloopige mededeeling over een (uit Cochinchina ingevoerde) soort van druif, door Dr. C. J. J. van Hall. — Een waarschuwing voor de planters (voor een schadelijk insect, de palmpitboorder), door S. Leefmans. — Waterschappen in Indië, door M. van der Meer (naar aanleiding eener publicatie van ir. A. Groothoff). — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 dezer besluit A. K. A. Gijsberti Hodenpijl zijn geïllustreerde artikelenreeks over de hofreizen naar Jedo (Japan) in den Compagnies tijd.

De Indische Mercur.

No. 47 bevat o.a.: Belangstelling van vreemd kapitaal voor Ned.-Indië, door H. F. K. Douglas (slot). — Mededeelingen van het Dep. van Landb. enz. No. 5. Djali bras, door L. Koch. — De productie en uitvoer van Manilla-hennep. — Bericht omtrent de Gouv. kina-onderneming over het tweede kwartaal 1919. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over verschillende cultures.

Handelsberichten.

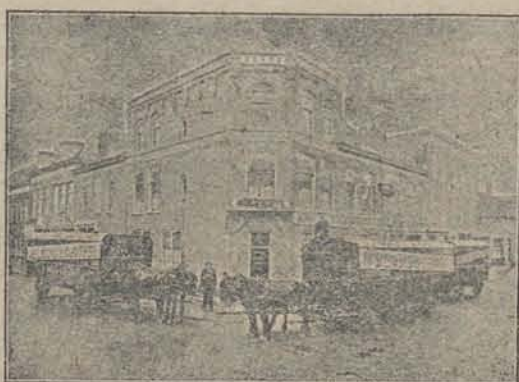
Naar aanleiding van tot uiting gekomen blijken van belangstelling voor de in Mei 1920 in Bandoeng te houden Ned.-Indische jaarbeurs, deelt het Nr. van 20 Nov. van Handelsberichten bijzonderheden mede over die instelling.

De Loods.

In het Nr. van 13 Nov. vindt men o.m. een artikel van Henri Borel: Het Schanting-vraagstuk en de boycot van Japansche goederen (door de Chinezen) in Indië; aan welke sedert, naar men weet, een einde is gekomen.

De Tropische Natuur.

De hr. E. Jacobson vervolgt in het Oct.-Nr. zijn beschouwingen „In het oerbosch van den Ophir“ (Sumatra), waarin voornamelijk de fauna beschreven wordt. — C. Backer schrijft over Javaansche Aristochiaceën

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON

GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

(eveneens vervolg). — Dr. W. Roepke¹⁾ vertelt „Van een nijdige spin en nog iets over spinnen“. — Eindelijk deelt v. W. „onder het opschrift „Hollandsche bekenden in Indië“, het een en ander mede over een in de omstreken van Lembang (en ook elders) voorkomenden verwilderden doornappel (Datura Stramonium L.). — Al deze artikelen zijn geïllustreerd.

Voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Men herinnert zich de praeadvies van de hh. Lulofs en van Vuuren over de voedselvoorzienings-kwestie; ten vervolge hierop is, als uitgave der Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke vraagstukken, eene publicatie verschenen, getiteld: Verslag van het congres ter bespreking van de praeadvies betreffende de voedselvoorziening van Ned.-Indië.

Ertsen op Midden-Celebes.

No. 8 der Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen, bestaat uit een doorwrochte studie van den hr. J. Kroomans over de eventuele stichting van een staalindustrie op Midden-Celebes, verduidelijkt door kaarten en grafische voorstellingen.

Pictureque Neth. East-Indies.

Vol. I, No. 5, een speciaal „Keloet Number“, bevat een bijdrage: Eruption of mount Keloet (the Broom), May 19 th 1919. Hierin: opsomming der verschillende vulkanen op Java, verder beschrijving van den Keloet en verschillende erupties, waarbij aan de jongste uitbarsting een groote plaats wordt ingeruimd. Een zeer duidelijk kaartje geeft in roode kleur den weg aan welken door de alles vernietigende lahar is gevolgd.

The Import and Export Trader.

In No. 6 van Vol. I dezer „foreign edition of „In- en Uitvoer““, treft men een tweetal opstellen aan welke niet in laatstgenoemd weekblad gepubliceerd zijn, n.l.: Netherlands West-India, door F. M. K.; en: The cultivation of outer leaf tobacco in Deli, door E. Roodhuyzen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 34: Borneo's Maleische kustbevolking, door N. — De Philippijnen onder Amerikaansch-bestuur (ten deele dagboek-fragment), door J. van Haften (vervolg met o.a. een afb. van inderdaad grootschen sawah-aanleg in de Benaue-vallei). — Op dienstreis naar Mepa, door Joh. A. F. Schutt, zendeling der U. Z. V. (eiland Boeroe), (slot).

Eenige titels.

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst in Ned.-Indië over het jaar 1918. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie over het jaar 1918. (Weltevreden, F. B. Smits).

Afwatering en afvoer van Bandoeng (rioleering). (Bandoeng, N. V. Mij. Vorkink).

Verslag van den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1917. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Mijnwormziekte (Ankylostomiasis). (Korte Berichten van het Hoofdbureau van den Burgerl. Geneesk. Dienst. No. 5).

Iets over irrigatie en drainage op Java en in Australië en eenige daarmede verband houdende beschouwingen, door A. D. E. Abandanon. (Ontleend aan de „Ind. Merc.“). (Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, 1919. Afl. 39).

Unificatie der belastingen, door J. v. R. (De Java-Post, 17 Oct. '19).

Mohamedaansche invloeden op de politiek (overzicht eener voordracht van R. A. A. Djajadiningrat). (De Banier, 17 Oct. '19).

De nieuwe Minister van Koloniën. (Nationale staatkundige Gids, 20 Nov. '19).

The exhibition of Far Eastern Art at Amsterdam, by H. F. E. Visser. (The Burlington Magazine, Oct. '19).

Uitoefening van het recht van gratie ten opzichte van door Zeekrijgsraden in Ned.-Indië veroordeelden. (Militair Rechtelijk Tijdschr. Dl. XV, afl. 2. Sept. '19).

Nederlandsch-Indisch strafrecht, door D. Simons. (Themis, dl. 80, bl. 309).

Het aanhangig ontwerp strafvordering, door I. A. Nederburgh. (Tijdschr. voor Strafrecht, dl. 30, bl. 281).

De artillerie-inrichtingen in Ned.-Indië, door H. L. Maurenbrecher. (Militair-technisch Tijdschrift, jaarg. 2, bl. 268).

¹⁾ Benoemd tot Hoogleraar aan de Landbouw Hoogeschool te Wageningen. Zie de rubriek Personalita in de „De Ind. Mercur“ van 21 dezer.

DE BLOOIS & JENTEN

Kantoor en Remise:
Hoefkade 556—564
hoek van Bassenstraat
'S-GRAVENHAGE TELEFOON H. 9380

Verhuizingen en Transporten.

BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ

Groote, ruime, droge Bergplaatsen
ter bewaring van Inboedels.

Firma H. RAHR, Utrecht
 ACHTER ST. PIETER 4 - TELEFOON 443
 OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

Multatuli en zijn „Vorstenschool”, door J. Saks. (Groot-Nederland, jaarg. 17, II, bl. 1081).
 Iets over de boschnegers in de Boven-Suriname, door W. F. van Lier. (Paramaribo, H. van Ommeren).
 Het nieuwe Octrooi van de Surinaamsche Bank, door P. van Voorst. (De Accountant, jaarg. 25, bl. 101).
 Bosch-yaws, de Surinaamsche huid-leishmaniose, door C. Bonne. (Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde, jaarg. 1919, II, bl. 802).

Mededeelingen.

**Van het Hoofdbestuur:
 RECTIFICATIE.**

In het concept-notulen van de Hoofdbestuurvergadering van Maandag, 8 November j.l., Kol. Weekbl. van 20 November d.a.v., No. 47, blz. 11, 2e kolom, 1e alinea van boven, staat:

„Mevrouw Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, omdat de toegang tot de filmavonden en lezingen vrij en kosteloos moet zijn”;
 dit moet luiden:

„Mevr. Clifford zegt, dat er in de eerste plaats geld moet zijn, zoodat de toegang tot filmavonden en lezingen NIET vrij en kosteloos KAN zijn.”

De heer E. ROODHUIZEN, Prinses Marielaan 18, AMERSFOORT, deelt ons mede te beschikken over eene nieuwe lezing, met 60 lichtbeelden, getiteld: „DE GORDEL VAN SMARAGD”.

Indrukken van het leven op Java door een Deliplantier.

Gaarne stelt de heer Roodhuizen zich beschikbaar voor het vervullen eener spreekbeurt. Voor het Comité van Indische lezingen en leergangen werden door hem reeds lezingen gehouden over: „De tabakscultuur op Deli”.

Van den heer J. KONING, Redacteur Soerabajasch Handelsblad, met verlof, Noordwijk aan Zee, ontvingen wij de mededeeling, dat het in zijne bedoeling ligt, hier te lande lezingen te houden over: „De Koloniale Politiek”, „de Indische Literatuur” en „het Sociale Leven in Indië”.

Gaarne vestigen wij de aandacht der afdelingen op bovenstaande aanbiedingen, waarvan gebruik zou zijn te maken, ook voor het maken van propaganda voor „Oost en West”!

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
 A. J. GOOSZEN.

**Van het Informatie-bureau:
 (Heulstraat 17, Den Haag).**

Referendarissen voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Ten behoeve van 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van eenige doctoren in de rechts-wetenschappen, ten einde daar te lande te worden benoemd, hetzij in vasten dienst, hetzij in tijdelijken dienst met een driejarig dienstverband, tot referendaris ter Algemeene Secretarie, bij het Departement van Justitie, of bij dat van Onderwijs en Eeredienst.

Voor uitzending komen slechts in aanmerking personen met ruime administratieve ervaring op een Departement van Algemeen Bestuur, eene provinciale griffie of de secretarie eener groote gemeente.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden een bezoldiging van f. 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot f. 700 (zeven honderd gulden) 's maands.

Na gebleken geschiktheid is t.z.t. bevordering tot een hooger rang waarschijnlijk.

Voor hen, die in vasten dienst worden benoemd, zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwen-pensioen enz., ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

J. P. FLECK - Utrecht
 Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
 COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
 Behangerij ..... Stoffeerdery
 .... Matrassen en Beddenfabriek ....
 ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende de 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naar gelang die bezoldiging f. 1000 of minder, dan wel meer dan f. 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijks- en gemeentediens worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoopsom bedraagt één pct. van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatsgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in ééns, of met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zoeveen aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met eene percentage, afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden, ook voor hen die een tijdelijk dienstverband aangaan:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van f. 4500 (vier duizend vijfhonderd gulden), onder welk bedrag eene extra premie van f. 3000 is begrepen;

c. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging en wel, voor zoeveel de voor vasten dienst bestemde personen betreft, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het weduwen- en wezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië, en voor zoeveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen betreft, als verhooging van de onder b. bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat en bedragende f. 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden personen binnen één jaar na hun ontslag, tenzij dit medebrengt de verplichting om gelden terug te storten, recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aangevaard.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de Afdeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden vermeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd van zijne kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schifting van gegadigden voor den Indischen kantoordienst is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van de gegadigden.

(Nederlandsche Staatscourant van 6 November 1919 No. 236).

Radio-technische ambtenaren 2de klasse bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Ter benoeming tot radio-technisch ambtenaar 2de kl. bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederl.-Indië worden gevraagd eenige personen, die hun 34ste levensjaar nog niet voltooid hebben.

In aanmerking komen:

1. zij die:

A. geslaagd zijn in:

1°. het eindexamen van de electrotechnische school te Amsterdam of het eindexamen van eene andere middelbare technische school in Nederland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examens-

Electro-techn. en Mechanisch Bureau „HOLLAND”
 ANNA STRAAT 17 - DEN HAAG

Electriciteit op elk gebied.
 Groote keuze Electricche Ornamenten, enz.
 Baden, Geysers, Waschtafels.

EEN DAME,
 pas 4 kleine kinderen naar Holland gebracht hebbende, zag zich gaarne belast met de zorg van kinderen gedurende de reis naar Indië; liefst in Januari of Februari. Conditioes nader overeen te komen. Brieven onder No. 31L Bur. v. d. Blad.

J. P. C. NICOLAI & ZOON
 HOF-KLEEDERMAKERS
 Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146
 's-GRAVENHAGE
 Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

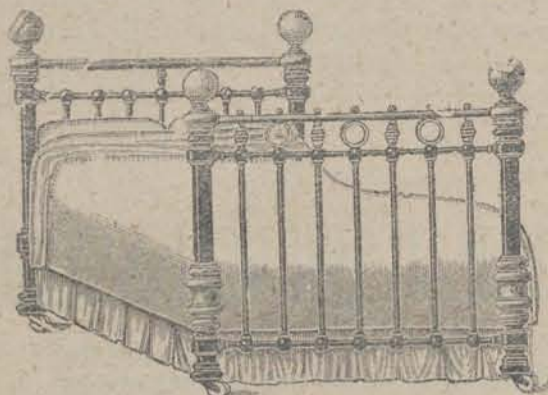
Dans-Kunstonderwijs. Instituut Bazarstraat 1.
 L. S.
 Ik heb de eer U kennis te geven, dat alhier is gevestigd het Instituut ter bevordering der Lichamelijke opvoeding in de BAZARSTRAAT No. 1, telefoon —, waar o.m. Moderne en Klassieke danskunst methodisch wordt onderwezen.
 Volgens rythm.-gymn.: leervorm wordt geoeffend: a. Zuivere walsvormen — links en rechts. — b. rustiek Bostoneeren. — c. Stijvolle menuettes — en — Gavottes als educatievormen, — en d. Americandanses in gehietbare uitvoeringen.
 Inschrijving voor het e.k. seizoen kan dagelijks plaats hebben, terwijl Uwe belasting en Uw vertrouwen ten hoogste zal worden gewaardeerd, door de Directie:
 JAC. OUDEGEEST, 1 Bazarstraat.
 Instituut Bazarstraat 1. Prospectus op aanvraag.

WEIJNE & STERNFELD
 DANS-INSTITUUT.
 Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
 'S-GRAVENHAGE.
 Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521
Passage-Bioscope
 Telefoon H. 3731
 Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma
 Olympia Theater doorlopende voorstelling, aanvang acht uur.
 Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
 Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken.
 Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoeften.
 Spoedige levering van alle Studietoeken, Tijdschriften en Modeplaten.
 Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
E. VAN ANDEL. BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
 Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Inrichting voor Complete Meubileering
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
Tolbrugstraat II - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... *Matrassen* .....

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1°,**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. **en Maand-Auto's** ... ..
Dag en Nacht geopend

Firma Gez. DE GRIJS
BOTERMARKT 24 - LEIDEN - TELEF. 1322
Specialiteit in
Uitzetten en Luiersmanden

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
HOFLEVERANCIERS
Oudegracht 118 w.z. - UTRECHT - Tel. Interc. 174
ORIGINEELE
ENGELSCH
STOFFEN
KLEEDERMAKERIJ.
Indische
Uitrustingen.
Bereizen geheel Nederland.

Adverteeren doet verkoopen.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBÉ en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

vakken zijn, dan wel het examen van monteur van de Vereeniging „Mathesis Scientiarum Genetrix”, te Leiden (zeven en een halfjarige studie);

2°. het eindexamen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn (o.a. Technicum Mittweida, afdeling electrotechniek);

3°. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederlandsch-Indië, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn en die tevens

B. na afloop hunner schoolopleiding minstens 3 jaren practisch werkzaam zijn geweest op radiografisch of electrotechnisch gebied, dan wel op het gebied van stoomwerktuigen en motoren en die gedurende dien tijd zoodanige theoretische kennis en practischen zin hebben getoond, dat van hen met grond verwacht kan worden, dat zij zich in enkele maanden kunnen inwerken in alle technische werkzaamheden, waarvan de kennis voor een geregelde in-bedrijf-houding van een radiostation van middelbare grootte noodig is;

II. personen, die, hoewel geen regelmatige voltooide vakopleiding hebbende genoten, gedurende een practische werkzaamheid van langeren duur blij hebben gegeven over eene zoodanige theoretische en practische kennis van electrotechniek, stoomwerktuigkunde en motoren te beschikken, dat ook van hen met grond verwacht kan worden, dat zij zich in enkele maanden in de werkzaamheden, bedoeld aan het slot der vorige zinsnede, kunnen inwerken.

De aanvangsbezoldiging bedraagt / 250 's maands met drie driejaarlijksche verhoogingen van / 75 's maands, tot een maximum van / 475 's maands.

Bij uitzending kan ten hoogste eene verhoging worden toegekend:

a. aan personen, bedoeld onder I, die over minstens 6 jaren practijk als bovenbedoeld na afloop hunner schoolstudie beschikken;

a. aan personen, bedoeld onder I, die over minstens 9 jaren practijk als bovenbedoeld beschikken.

Aan de uitzending op eene aanvangsbezoldiging van / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands is verbonden:

a. vrije overtocht in de 2de klasse, c.qq. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van / 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van / 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheeping tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

d. indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Zij, die op eene aanvangsbezoldiging van / 325 (driehonderd vijf en twintig gulden) 's maands worden uitgezonden, genieten / 1500 (een duizend vijfhonderd gulden) als vergoeding voor uitrustingskosten en / 200 (tweehonderd gulden) voorloopige bezoldiging.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Adspirant-radiotechnische ambtenaren bij den Indischen post-, telegraaf- en telefoondienst.

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Neder-

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST
van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Nede l. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

landsch-Indië worden gevraagd eenige personen, niet onder dan 25 jaar, ter benoeming tot adspirant-radio-technisch ambtenaar.

Daarvoor komen in aanmerking Nederlandsche onderdanen, die geslaagd zijn in:

1°. het eindexamen van de Electrotechnische school te Amsterdam of het eindexamen van een andere middelbare technische school in Nederland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn, dan wel het examen van monteur van de vereeniging „Mathesis Scientiarum Genetrix” te Leiden (zeven en een halfjarige studie);

2°. het eindexamen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn (o.a. Technicum Mittweida afdeling Electrotechniek);

3°. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederlandsch-Indië, waarbij electrotechniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn.

Personen, die niet over een der genoemde diploma's beschikken, komen in geen geval voor uitzending in aanmerking; zij, die daar wel over beschikken slechts dan, wanneer zij behalve voor electrotechniek en stoomwerktuigkunde ook behoorlijke cijfers hebben behaald voor wiskunde en theoretische natuurkunde.

De aanvangsbezoldiging bedraagt / 150 's maands met 2 een-jaarlijksche verhoogingen van / 25 's maands tot een maximum van / 200 's maands.

Beschikt de candidaat over practische ervaring na den schooltijd op radiografisch gebied, dan wel het gebied van stoomwerktuigen of motoren, dan kan hem terstond een der of beide aan zijn rang verbonden verhoogingen worden toegekend, indien bedoelde practijk zich uitstrekt over een tijdsduur van onderscheidenlijk minstens een dan wel minstens twee jaren, zonder dat zulks den betrokkene evenwel aanspraak geeft op eene vroegde bevordering tot technisch ambtenaar 2de klasse bij den radiodienst.

Gehuwden met kinderen kunnen voor de betrekking niet in aanmerking komen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht 2de klasse c.qq. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van / 750 (zevenhonderd vijftig gulden) voor hen die op eene aanvangsbezoldiging van / 150 's maands worden uitgezonden en / 1000 (een duizend gulden) voor hen, die eene bezoldiging van / 200 's maands genieten;

c. een voorloopige bezoldiging van / 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) of / 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands al naar gelang hunne bezoldiging / 150 of / 200 's maands bedraagt.

Indien de uit te zenden personen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Bij hunne verzoekschriften moeten de gegadigden overleggen:

a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;

b. een beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld waar en wanneer de gegadigde geboren is en of hij al dan niet gehuwd is.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van de lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 10 November 1919 No. 238).

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK
MARTIN LOTH 210
 Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)
 SPECIALITEIT Complete Installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen; Plantages en Mijnen
 Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heinplein, Tel. ¹⁵⁸⁷/₁₅₈₈
 Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.
 Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 157, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:
 Muziek- en Zanglessen.
 Teeken- en Schilderlessen.
 Lessen in moderne talen.
 Fransche, Duitsche, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
 Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
 Schrijf-, Type- en Vertaaltwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SORTENS, Bujs Bailotstraat 15.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: „PERSINGGAHAN”, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West”, Dir. F. DE MUNNIK, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248, waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
  - Mr. E. RLIKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
  - S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
  - IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
  - P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
  - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
  - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
  - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
  - Mr. F. C. L. MELJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
- LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk).
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Pöst-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
 's-Gravenhage Kettingstraat 1 „KOSMOS” Weltevreden-Rijswijk
 Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

Wed. H. RAHDER & ZOON
 Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerckstr. 1a Tel. H. 3493.
 Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25 Intero. Tel. 389.
 Filiaal: Arnhem N. Plein 15 Tel. 280.
 Filiaal: 100 Gorinchem O. Vischmarkt Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar 178

Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
 DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG
 BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

TUINARCHITECTUUR
 N.V. Clingendaa'sche Kweekerij 140
 CLINGENDAAL Eigen Kweekerij Den Haag

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
 GUMMI SPONSEN
 SPONSEN ZAKKEN
 BADMUTSEN 151

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELN.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avondtoiletten, Blouses, Costum:rokken, Peignoirs
Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

Techn. Installatiebureau „ZWART”
’s-Gravenhage

Hoofdkantoor: VAN BOEIJZELAERLAAN No. 310
TELEFOON SCH. 1499

Filiaal: REINKENSTRAAT No. 22 b/d L. v. Meerdervoort.

Verwarming - ELECTRICITEIT - Sanitair

Toonzaal van Electr. Verlichtings- en Verwarmingsapparaten

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

GBR. DIEBEN (Fa C. J. DIEBEN)
Stoomwasscherij „Het Bonte Paard”.

Witte Singel 86 LEIDEN Interc. Tel. 1206

Eerste Electriche Bleek-Installatie.

De wasschen worden in Den Haag afgehaald en bezorgd.

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpotten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sortering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor St. NICOLAAS

brenge wij een ruime keuze in
PRACTISCHE GESCHENKEN

Onze Afdeling KINDERSPEELGOED lijkwideeren wij voor 50 pCt. van de waarde

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten zooals Staats-inrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook schriftelijk in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van vierhonderd en vijftig geslaagden worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag
Telefoon 6225

Pianos en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA

F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BRED - MAASTRICHT
Vraagt catalogus

Modemagazijnen
van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

Nappa Handschoenen
voor Dames en Heeren.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-8 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.